

2

TƏSVİRİ İNCƏSƏNƏT

METODİK VƏSAİT

LAYHƏ

2

YEGANƏ CƏLİLOVA
KƏMALƏ CƏFƏRZADƏ

TƏSVİRİ İNCƏSƏNƏT

Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün
"Təsviri incəsənət" fənni üzrə dərsləyin
METODİK VƏSAİTİ

Bu nəşrlə bağlı irad və təkliflərinizi
bn@bakineshr.az və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

B

A

K

I

N

Ə

Ş

R

LAYIHƏ

MÜNDƏRİCAT

GİRİŞ	3
II SİNİF ÜZRƏ MƏZMUN STANDARTLARI	4
DƏRSLİK KOMPLEKTİNİN MÖVZULAR	
ÜZRƏ STRUKTURU	5
ŞAĞİRD NƏİLİYYƏTLƏRİNİN QİYMƏTLƏNDİRİLMƏ	
PRİNSİPLƏRİ VƏ ÜSULLARI	8
İSTİFADƏ OLUNAN FƏAL TƏLİM ÜSULLARI	12
1. SEHRLİ RƏNGLƏR	15
2. TƏSVİRETMƏ QAYDALARI	24
3. TƏBİƏT VƏ İNSAN	32
4. GÖZƏLLİK ALƏMİNƏ SƏYAHƏT	43
KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏLƏRİ	56
MƏNBƏLƏR	63

GİRİŞ

Hörmətli müəllimlər! Şagirdlərin ümumi orta təhsilində, ahəngdar inkişafında təsviri incəsənətin rolu böyükdür. Təsviri incəsənət fənninin məqsədi estetik dünyagörüşlü, zəngin mənəviyyətə, bədii zövqə və yaradıcı təxəyyülə malik, milli və ümumbəşəri dəyərlərə hörmətlə yanaşan, incəsənət əsərlərini duyub qiymətləndirən, obrazlı və simvolik düşüncə tərzinə malik şəxsiyyət formalaşdırmaqdan ibarətdir.

Təsviri incəsənət fənnindən ümumi təhsil pilləsinin dövlət standartları və proqramları (kurikulumları) əsasında hazırlanmış 2-ci sinif dərslik komplekti **dərslik və müəllim üçün metodik vəsaitdən** ibarətdir.

Dərslik komplektində təqdim olunan məşğələlər Bakı məktəblərində təsviri incəsənət dərslərində sınaqdan keçirilmişdir. Praktiki işlərin nümunələri isə nəşriyyatın müəlliflərlə birgə əməyi sayəsində əyani şəkildə hazırlanmışdır.

Dərslikdə mövzu haqqında qısa məlumatlar verilmişdir. Bu məlumatlar isə beş məşğələ növü vasitəsilə təqdim edilir:

- 1) naturadan rəsm;
- 2) təsviri sənət haqqında söhbət;
- 3) mövzu üzrə rəsm;
- 4) dekorativ-tətbiqi fəaliyyət;
- 5) yapma.

Məşğələlərdə verilən məlumatlar praktiki şəkildə tətbiq olunaraq müəyyən həyati bacarıqlar əldə edilir. Burada Blum taksonomiyasına əsaslanan, digər fənlərlə integrativ xarakterli, dərslərin verdiyi informasiyadan əlavə, başqa bilik və bacarıqlardan da istifadəni nəzərdə tutan suallar verilmişdir.

Dərslərə hər bir məzmun xətti üzrə qiymətləndirmə standartları əsasında diferensial təlim nəzərə alınmaqla hazırlanmış bilik və bacarıqları möhkəmləndirmək üçün tapşırıqlar, yaradıcı tətbiq etmə xarakterli çalışmalar, praktiki işlər üzrə tapşırıqlar, istiqamətləndirici suallar, hər tədris vahidinin sonunda summativ qiymətləndirmə vasitələri daxildir.

Tapşırıqlar sadədən mürəkkəbə doğru yerləşdirilmişdir. Şagirdlərin bütün tapşırıqları yerinə yetirmələri vacib deyildir. Bunlar diferensial yanaşma əsasında, çətinlik dərəcələrinə görə şagirdlər arasında bölüşdürülə bilər.

Müəllim üçün vəsaitdə aşağıdakı materiallar öz əksini tapmışdır:

- 2-ci sinif üzrə məzmun standartları;
- Dərslik komplektində dərslərin mövzular üzrə planlaşdırılması. Burada fənn üzrə məzmun standartlarının reallaşma cədvəli və illik iş planı, fənlərarası integrasiya imkanları və digər fənlərin uyğun alt standartları ilə integrasiya cədvəli göstərilmişdir;
- Şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilmə prinsipləri və formaları barədə materiallar;
- Təlimin təşkilində istifadə olunan üsullar;
- Dərslərin mərhələlər üzrə planlaşdırılma nümunələri.

Dərslərin planlaşdırılması nümunələrində tövsiyə olunan materiallardan tədris prosesində istifadə edilməsi konkret situasiyalardan asılı olaraq, müəllim tərəfindən müəyyənləşdirilir. Dərslər aşağıdakı mərhələlərlə aparılır və vaxt bölgüsü sinfin hazırlığına əsasən təqribi olaraq müəyyən edilir:

1. Motivasiya, tədqiqat sualının qoyulması;
2. Tədqiqat aparılması;
3. Məlumat mübadiləsi;
4. Məlumatın müzakirəsi və təşkili;
5. Nəticələr çıxarılması;
6. Yaradıcı tətbiq etmə;
7. Qiymətləndirmə.

II SİNİF ÜZRƏ MƏZMUN STANDARTLARI

II sinfin sonunda şagird:

- Təsviri və dekorativ sənətin əsas növ və janrlarını fərqləndirir;
- Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndələrini (Mirzə Qədim İrəvani, Mikayıl Abdullayev, Maral Rəhmanzadə, Cəlal Qaryağdı) ən məşhur əsərlərini sadalayır;
- Sadə bədii təsvir (rəngli kağız, karton) və ifadə (forma, rəng, işıq-kölgə) vasitələrindən istifadə etməklə rəngli təsvirlər yaradır;
- Sadə həndəsi fiqurlardan ritmik dekorativ kompozisiya qurur;
- Verilmiş sadə əşyaları məzmun və formasına, rəsm əsərlərini rəng çalarlarına görə izah edir.

1. Cəmiyyət və təsviri incəsənət

Şagird:

1.1. Təsviri və dekorativ-tətbiqi sənətin əsas növlərini tanıdığını nümayiş etdirir.

- 1.1.1. Təsviri sənətin növ və əsas janrlarını (animalist, mənzərə, natürmort) sadalayır.
- 1.1.2. Dekorativ-tətbiqi sənətin əsas növlərini (tikmə, zərgərlik, dulusçuluq) nümunələrə görə fərqləndirir.
- 1.1.3. Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndələrini (Mirzə Qədim İrəvani, Mikayıl Abdullayev, Maral Rəhmanzadə, Cəlal Qaryağdı) və onların ən məşhur əsərlərini tanıyır.

2. Təsviri və dekorativ yaradıcılıq

Şagird:

2.1. Təsviri sənət üzrə bədii ifadə vasitələrindən istifadə bacarıqları nümayiş etdirir.

- 2.1.1. Təsvir alətləri (sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər) vasitəsilə sadə təsvirlər yaradır.
- 2.1.2. Sadə bədii ifadə vasitələrindən (rəng, işıq-kölgə, həcm) istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.
- 2.1.3. Sadə əşyaları nisbi dəqiqliklə təsvir edir.
- 2.1.4. Əsas rənglərdən alınmış çalarları adlandırır.

2.2. Sadə tərtibat və dizayn bacarıqları nümayiş etdirir.

- 2.2.1. Sadə materiallardan (rəngli kağız, karton, parça, təbiət materialları) həndəsi fiqurlardan və təbiət formalarından ritmik, dekorativ kompozisiya tərtib edir.

3. Estetik reaksiya

Şagird:

3.1. Təsviri və dekorativ-tətbiqi sənət nümunələrinə münasibət bildirir.

- 3.1.1. Verilmiş sadə təsvirləri, əşyaları məzmun və forma baxımından şərh edir.
- 3.1.2. Verilmiş əsərdə rəng çalarlarını izah edir.

DƏRSLİK KOMPLEKTİNİN MÖVZULAR ÜZRƏ STRUKTURU

TƏDRİS VAHİDİ	MÖVZULAR	
1. SEHRLİ RƏNGLƏR	1.	Təbiət və rəssam
	2.	Rənglərin müxtəlifliyi
	3.	İsti və soyuq rənglər
	4.	Möcüzəli ləkələr
	5.	Payızın sehrli rəngləri
2. TƏSVİRETMƏ QAYDALARI	6.	Naxış və ornamentlər
	7.	Simmetriya
	8.	Naturadan rəsm
	9.	Plastilin "nəyi bacarır"
	10.	Rəngarəng mənzərələr
	11.	Natürmort
3. TƏBİƏT VƏ İNSAN	12.	Neft daşlarına səyahət
	13.	Rəssam-heykəltəraş
	14.	Təbiəti qoruyaq
	15.	Qış nağılı
	16.	Düşündürən hərflər
	17.	Xoş gəlmisən, elin əziz bayramı!
	18.	Yurdumuza Bahar gəlir
4. GÖZƏLLİK ALƏMİNƏ SƏYAHƏT	19.	Məişət əşyalarının gözəlliyi
	20.	Sualtı dünyanın sakinləri
	21.	Təsəvvürə əsasən quşları çəkirik
	22.	Təbiətin gözəlliyi tikmələrdə
	23.	Bəzək əşyaları
	24.	Nağıllarda xeyirxahlıq və qəddarlıq
	25.	Nəqliyyat vasitələrini çəkirik
	26.	Güllərin möcüzəsi
	27.	Dünyanın məşhur muzeyləri

FƏNN ÜZRƏ MƏZMUN STANDARTLARININ REALLAŞMA CƏDVƏLİ VƏ İLLİK İŞ PLANI

Cədvəldə verilən illik planlaşdırma nümunəsi həftədə 1 saat olmaqla ildə 33 həftəyə və ya 33 saata nəzərdə tutulmuşdur. Müəllim mövzulara şəxsi münasibətindən asılı olaraq tövsiyə edilən illik planlaşdırma nümunəsinə müəyyən dəyişikliklər edə bilər.

TƏDRİS VAHİDİ VƏ MÖVZULAR			MƏŞĞƏLƏ NÖVÜ	Cəmiyyət və təsviri incəsənət			Təsviri və dekorativ yaradıcılıq				Estetik reaksi- ya		Saat		
				1.1			2.1.			2.2.	3.1				
				1.1.1.	1.1.2.	1.1.3.	2.1.1.	2.1.2.	2.1.3.	2.1.4.	2.2.1.	3.1.1.		3.1.2.	
1. SEHRLİ RƏNGLƏR	1.	1. Təbiət və rəssam	M.ü.r.								+		+	1	
	2.	2. Rənglərin müxtəlifliyi	M.ü.r.				+	+		+				1	
	3.	3. İsti və soyuq rənglər	M.ü.r.					+		+			+	1	
	4.	4. Möcüzəli ləkələr	N.r.	+			+					+		1	
	5.	5. Payızın sehrli rəngləri	M.ü.r..	+					+			+		1	
6. KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ № 1														1	
2. TƏSVİRETMƏ QAYDALARI	7.	6. Naxış və ornamentlər	D-t.f.				+				+			1	
	8.	7. Simmetriya	D-t.f.					+			+			1	
	9.	8. Naturadan rəsm	N.r.				+		+					1	
	10.	9. Plastilin “nəyi bacarır”	M.ü.r.	+				+						1	
	11. KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ № 2														1
3. TƏBİƏT VƏ İNSAN	12.	10. Rəngarəng mənzərələr	yapma	+		+	+							1	
	13.	11. Natürmort	N.r.	+				+					+	1	
	14.	12. Neft daşlarına səyahət	M.ü.r.			+			+				+	1	
	15.	13. Rəssam-heykəltəraş	yapma			+		+					+	1	
	16. KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ № 3														1
	17.	14. Təbiəti qoruyaq	M.ü.r.					+			+			1	
	18.	15. Qış nağılı	D-t.f.				+						+	1	
	19.	16. Düşündürən hərflər	D-t.f.				+						+	1	
	20.	17. Xoş gəlmisən, elin əziz bayramı!	M.ü.r.	+					+	+				1	
	21.	18. Yurdumuza Bahar gəlir	N.r.	+				+					+	1	
22. KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ № 4														1	
4. GÖZƏLLİK ALƏMİNƏ SƏYAHƏT	23.	19. Məişət əşyalarının gözəlliyi	yapma		+		+	+						1	
	24.	20. Sualtı dünyanın sakinləri	D-t.f				+	+						1	
	25.	21. Təsəvvürə əsasən quşları çəkirik	N.r.						+			+		1	
	26.	22. Təbiətin gözəlliyi tikmələrdə	D-t.f		+	+	+							1	
	27. KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ № 5														1
	28.	23. əşyaları	D-t.f		+		+				+			1	
	29.	24. Nağıllarda xeyirxahlıq və qəddarlıq	M.ü.r.				+					+		1	
	30.	25. Nəqliyyat vasitələrini çəkirik	N.r.				+		+					1	
	31.	26. Güllərin möcüzəsi	D-t.f.								+	+		1	
	32. KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ № 6														1
	33.	27. Dünyanın məşhur muzeyləri	T.s.h.s.									+	+	1	

Təsviri incəsənət dərsləri məşğələ növləri vasitəsilə təqdim edilir: *mövzu üzrə rəsm, naturadan rəsm, dekorativ-təbiiqi fəaliyyət, yapma, təsviri sənət haqqında söhbət.*

M.ü.r. – Mövzu üzrə rəsm; T.s.h.s. – Təsviri sənət haqqında söhbət; D-t. f. – Dekorativ-tətbiqi fəaliyyət; N.r. – Naturadan rəsm; Apl. – Aplikasiya; K. – Konstruksiya.

QEYD: Təqdim olunan illik iş planı həftədə 1 saat olmaqla ildə 33 həftəyə və ya 33 saata nəzərdə tutulmuşdur. Müəllim mövzulara şəxsi münasibətindən asılı olaraq tövsiyə olunan illik planlaşdırılma nümunəsinə məqsədəuyğun saydığı dəyişikliklər edə bilər.

FƏNLƏRARASI İNTEQRASIYA CƏDVƏLİ

TƏDRİS VAHİDİ VƏ MÖVZULAR			FƏNNİN ADI VƏ ALT STANDARTIN NÖMRƏSİ
1. SEHRLİ RƏNGLƏR	1.	Təbiət və rəssam	H-b. 3.1.1.; Az-d 1.2.4.; Tex. 1.3.3.
	2.	Rənglərin müxtəlifliyi	Az-d. 3.1.5.; H-b. 1.3.1.; 1.3.2.; Tex. 1.1.2.
	3.	İsti və soyuq rənglər	Az-d. 1.2.1.; Tex. 1.3.3.; 1.3.6.; H-b. 1.2.2.
	4.	Möcüzəli ləkələr	İnf. 1.2.1.; 3.3.2.; H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d.
	5.	Payızın sehrli rəngləri	Az-d. 1.2.1.; H-b. 1.2.2.; 1.3.1. ; Tex. 1.1.2.
2. TƏSVİRETMƏ QAYDALARI	6.	Naxış və ornamentlər	Tex. 1.1.3.; 1.3.2.; Riy. 3.1.1.; 3.1.2.
	7.	Simmetriya	Tex. 1.3.3.; 1.3.6.; H-b. 1.1.1.
	8.	Naturadan rəsm	İnf. 1.2.1.; 1.2.3.; H-b. 1.3.2.; Az-d. 3.1.5.
	9.	Plastilin “nəyi bacarır”	H-b. 1.3.2.; Tex. 1.3.2.; 1.3.3.
	10.	Rəngarəng mənzərələr	İnf. 1.1.3.; 1.2.1.; H-b. 1.3.2.; Az-d. 1.1.1.
3. TƏBİƏT VƏ İNSAN	11.	Natürmort	A-d.1.2.1.; H-b. 1.3.1.; 1.3.2.; Riy. 3.1.1.
	12.	Neft daşlarına səyahət	H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d.1.2.1.; Riy. 3.1.1.
	13.	Rəssam-heykəltəraş	Az-d.1.2.1.; 3.1.4.; Tex. 1.3.3.; 1.3.6.
	14.	Təbiəti qoruyaq	Tex. 1.3.2.; H-b.1.2.2.;1.3.1.; Riy. 3.1.2.
	15.	Qış nağılı	İnf.1.2.3.; H-b. 1.3.2.; Az-d. 3.1.5.
	16.	Düşündürən hərflər	Az-d.3.1.5.; Riy. 3.1.1.; İnf.1.2.1.; 1.2.3.
	17.	Xoş gəlmisən, elin əziz bayramı!	Az-d.1.2.1.; 3.1.4.; H-b. 1.3.2.; X-d.1.1.2.1.3.3.
	18.	Yurdumuza Bahar gəlir	H-b. 1.3.1.; 1.3.2.; Az-d.1.2.1.; Tex. 1.1.1. 1.1.3.
	19.	Məişət əşyalarının gözəlliyi	İnf. 1.1.3.; Az-d. 3.1.5.; Riy.3.1.1.; 3.1.2.
	20.	Sualtı dünyanın sakinləri	İnf.1.2.3.; Tex.1.3.3.; Riy.3.2.1.; Az-d. 3.1.4.
4. GÖZƏLLİK ALƏMİNƏ SƏYAHƏT	21.	Təsəvvürə əsasən quşları çəkirik	İnf. 1.2.1.; H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d. 1.2.1.
	22.	Təbiətin gözəlliyi tikmələrdə	Az-d. 1.1.1.; 1.2.1.; X-d. 1.1.2.; H-b.1.1.1.
	23.	Bəzək əşyaları	Az-d. 1.1.1.; Tex. 1.1.2.; 1.1.3.; H-b. 1.1.1.
	24.	Nağıllarda xeyirxahlıq və qəddarlıq	H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d. 1.2.1.; Tex. 1.3.3.
	25.	Nəqliyyat vasitələrini çəkirik	Az-d.3.1.5.; Tex. 1.3.2.; 4.1.2.; Riy. 3.1.1.
	26.	Güllərin möcüzəsi	İnf. 1.2.1.; Tex. 1.3.2.; 1.3.3.; Az-d. 1.2.1.
	27.	Dünyanın məşhur muzeyləri	Az-d.1.2.1.; İnf. 1.2.1.; 1.2.3.; H-b.. 1.3.2.

A-d. – Azərbaycan dili; Riy. – Riyaziyyat; H-b. – Həyat bilgisi; Tex. – Texnologiya; Mus. – Musiqi; İnf. – İnformatika.

ŞAĞIRD NAILİYYƏTLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏ PRİNSİPLƏRİ VƏ ÜSULLARI

Təlim prosesinin ən mühüm mərhələlərindən biri qiymətləndirmədir. Hər bir fənn üzrə təlim prosesinin müxtəlif mərhələlərində aparılan qiymətləndirmə şagirdlərdə mənfi emosiya doğurmamalıdır. O cümlədən təsviri incəsənət fənni üzrə əldə edilən bilik və bacarıqların qiymətləndirilməsində bir yaradıcılıq, şəffaflıq, yüksək estetik zövq və daimi yüksəlişə, ümumbəşəri dəyərlərə köklənmiş müsbət emosiya hiss olunmalıdır. Bu prosesdə müəllim şagirdin səhvlərini deyil, daha çox əldə etdiyi nailiyyətləri, keyfiyyət göstəricilərini və qazandığı dəyərləri vurğulamalıdır. Müəllim təlim prosesində müəyyənləşdirilmiş hər hansı bir səhvin ən asan həlli yollarını tapmaqda onlara dəstək verməklə, stimula yaratmalıdır.

Fənn kurikulumlarına görə, qiymətləndirmə təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə yönəldilir, onu idarə edən vacib amil kimi meydana çıxır. Məzmun standartlarının mənimsənilməsi səviyyəsinə ölçmək üçün qiymətləndirmə standartları müəyyənləşdirilmişdir. Məktəbdaxili qiymətləndirmə *diaqnostik, formativ və summativ* qiymətləndirmələrdən ibarətdir.

Diaqnostik qiymətləndirmə dərs ilinin və ya fənn üzrə tədris resurslarında nəzərdə tutulmuş hər bölmənin əvvəlində aparılmaqla şagirdlərin bilik və bacarıqlarının, o cümlədən maraq və motivasiyasının ilkin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə aparılır. Diaqnostik qiymətləndirmədə tapşırıqvermə, müşahidə (müəllim tərəfindən şagirdlərin yeni mövzuya olan maraq səviyyəsinin müəyyən edilməsi) üsullarından istifadə olunur. Bu qiymətləndirmənin nəticəsi ilə bağlı müvafiq yazılı qeydlər (nəticələrin qısa təsviri) təhsilalanın fərdi qovluğunda saxlanılır.

Diaqnostik qiymətləndirmədə istifadə olunan metod və vasitələr: müsahibə; söhbət; müşahidə; tapşırıqlar; valideynlərlə və digər fənn müəllimləri ilə əməkdaşlıq.

Formativ qiymətləndirmə təhsilalanın hər bir fənn üzrə təhsil proqramında (kurikulumda) müəyyənləşdirilmiş məzmun standartlarının mənimsənilməsinə yönəlmiş fəaliyyətlərini izləmək, bu prosesdə onun qarşısına çıxan çətinlikləri müəyyən edib onları aradan qaldırmaq məqsədi ilə aparılır. Formativ qiymətləndirmə şagird nailiyyətlərinin monitorinqi vasitəsilə tədrisin düzgün istiqamətləndirilməsinə xidmət edir. Müəllim formativ qiymətləndirmə vasitəsilə tədris prosesini tənzimləyir, şagirdlər tərəfindən məzmunun mənimsənilməsinə kömək edir. Formativ qiymətləndirmə zamanı tapşırıqvermə, müşahidə (müəllim tərəfindən şagirdlərin yeni mövzuya olan maraq səviyyəsinin müəyyən edilməsi) üsullarından istifadə olunur.

Formativ qiymətləndirmədə istifadə olunan metod və vasitələr:

Üsullar	Vasitələr
Müşahidə	Müşahidə vərəqləri
Şifahi sual-cavab	Şifahi nitq bacarıqları üzrə qeydiyyat vərəqi
Tapşırıqvermə	Çalışmalar
Valideynlərlə və digər fənn müəllimləri ilə əməkdaşlıq	Söhbət, sorğu vərəqi (şagirdin evdə və ya məktəbdəki fəaliyyəti ilə bağlı suallar yazılmış vərəq)
Oxu	Dinləmə üzrə qeydiyyat vərəqi Oxu üzrə qeydiyyat vərəqi
Yazı	Yazı bacarıqlarının inkişafı üzrə qeydiyyat vərəqi
Layihə	Şagirdlərin təqdimatı və müəllim tərəfindən müəyyən olunmuş meyar cədvəli
Rubrik	Nailiyyət səviyyələri üzrə qiymətləndirmə şkalası
Şifahi və yazılı təqdimat	Meyar cədvəli
Test	Test tapşırıqları
Özünüqiymətləndirmə	Özünüqiymətləndirmə vərəqləri

TƏSVİRİ İNCƏSƏNƏT FƏNNİ ÜZRƏ FORMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ ZAMANI İSTİFADƏ OLUNAN ÜSUL VƏ VASİTƏLƏR

FƏALİYYƏT NÖVLƏRİ	ÜSULLAR	VASİTƏLƏR
Müşahidəetmə	Müşahidə (müəllim şagirdlərin fəaliyyətini müşahidə edərək qiymətləndirir).	Müşahidə vərəqi (şagirdin təlim fəaliyyətinə baxaraq gözlənilən nəticəni əks etdirən meyarların yazıldığı cədvəl): natura, təbiət, interyer, meyvə, tərəvəz, məişət əşyaları və s. Təsviri incəsənət əsərləri (rəsm və heykəltəraşlıq nümunələri). Dekorativ-tətbiqi sənət nümunələri (ağac üzərində oyma, xalçaçılıq, bədii tikmə, parça, misgərlik, zərgərlik, keramika, milli geyimlər).
Təsvirlərin təhlili	Tapşırıqvermə	Təsviri sənət əsərləri, rəsm işləri
	Nəzəri tapşırıqlar	
	Sənət əsərlərinin izahı, müqayisəsi, şərh, təhlili	Təsviri (reproduksiya, fotosəkil və s.) və dekorativ sənət əsərlərinə (ağac üzərində oyma, xalçaçılıq, bədii tikmə, parça, misgərlik, zərgərlik, keramika, milli geyimlər) münasibət
	Praktiki tapşırıqlar:	
	Məzmun	İşləmə texnikası
	səth üzərində	rəsm, rəngkarlıq, aplikasiya
	həcmli (model)	kağız, karton, plastilin, gil, maket
Sorğu	• rəsm çəkmək (naturadan rəsm, mövzu üzrə rəsm, dekorativ fəaliyyət və s.);	• karandaş, flomaster, diyircəkli və rəngli qələm, tuş, kömür, qrafit, pastel toz, rəngli kağız, karton, qutu, parça, boya (qış, akvarel, akril, yağlı boya və s.) və s.;
	• dekorativ-tətbiqi fəaliyyət (texnikalar: aplikasiya, panno, kollaj, dekupaj, vitraj, mozaika, batika, tikmə, hörmə, keramik məhsullar və s.);	• təbiət materialları (düyü, buğda, şam qozası, ağac, budaq, toxum, yarpaq və s.);
Təqdimat	• yapma (relyefli və ya həcmli);	• plastilin, gil, gips, duzlu xəmir;
	• kompüter qrafikası	• qrafik redaktor (Paint və s.)
Sorğu	Şifahi sual-cavab	Təsviri incəsənət əsərləri, ətraf aləm, qayda və anlayışlar üzrə sual-cavablar, təhlil, müzakirə üzrə qeydiyyat vərəqi
Təqdimat	Şifahi, yazılı, rəmzi, təsviri, kompüterdə təqdimatlar	Şifahi cavablar; bədii əsərlərə esselərin yazılması; rəmzi təsvirlər (işarələr); bədii yaradıcılıq və əl işləri, slayd vasitəsilə təqdimat; layihələr
Qiymətləndirmə	Qrup işlərinin qiymətləndirilməsi, özünüqiymətləndirmə, rubrik üzrə qiymətləndirmə, qrafik, sxem, şkala, test və s.	Qiymətləndirmə vərəqləri, qiymətləndirmə sxemləri, meyarlar cədvəli, şkalalar, sxemlər, test tapşırıqları və s.

Qrup diskussiyaları üçün qrupun özünüqiymətləndirməsi

Şagirdlər qruplar şəklində işləyərkən dərsin sonunda müəllim tərəfindən onlara öz işlərini qiymətləndirmək üçün vaxt verilir. Müəllim şagirdlərə öz işlərini qiymətləndirmək üçün müəyyən istiqamətlər verə bilər.

Nö	Meyarlar	Həmişə	Bəzən	Həç vaxt
1	Müzakirəyə başlamazdan əvvəl tapşırığı dəqiqləşdiririk.			
2	Tapşırıqdan kənara çıxmırıq.			
3	Həmı fikrini söyləyir.			
4	Bir rəyə gələ bilirik.			
5	Qrupda yerinə yetiriləcək işləri aramızda düzgün bölürük.			
6	İşi verilən vaxt ərzində yerinə yetiririk.			

Şagirdlər qrup daxilində öz işlərini qiymətləndirdikdən sonra bu işin səmərəsini necə artırmaq barədə müəllimlə müzakirə apara bilərlər.

Qrup fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi

Şagirdləri qiymətləndirmək üçün müəllim özü də şagirdlərlə birlikdə meyarlar üzrə qrup qiymətləndirməsini həyata keçirə bilər. Bunun üçün o, tədqiqat işinə başlamazdan əvvəl şagirdlərlə birlikdə qrupun fəaliyyətini qiymətləndirmək üçün meyarlar işləyib hazırlamalıdır. Qiymətləndirmə ballarını ulduzlardan, müxtəlif işarələrdən, simvollarından (smayliklərdən) istifadə etməklə göstərmək olar. Nəticədə isə hər qrupun topladığı ulduz, simvol (smayliklər) sayılır.

QRUP	MEYARLAR					
	Dinləmə	Əməkdaşlıq	Tapşırıq tam və uyğun yerinə yetirilib	Əlavələr	Tərtibat	Vaxtında yerinə yetirilib
I						
II						
III						
IV						

Toplum halında qiymətləndirmə

Toplum halında qiymətləndirmə şagirdlərin bilik və bacarıqlarını ən obyektiv şəkildə qiymətləndirməyə imkan verir. Lakin bu üsul digər qiymətləndirmə formalarına nisbətən mürəkkəb olduğu üçün daha çox səy tələb edir. Bunun üçün hər şagirdə bir qovluq ayrılır. Qiymətləndiriləcək işlər müəllim və ya şagirdin özü tərəfindən bu qovluğun içinə yığılır. Müəllim və şagirdlər qiymətləndiriləcək materialları müəyyən etdikdən sonra şagirdlərin qoyulmuş məqsədə çatmaq səviyyəsini müəyyən etmək üçün bu materiallar üzrə qiymətləndirmə meyarları barədə razılığa gəlirlər. Bu materiallar dərsin mövzuları üzrə çalışma və tapşırıqlardan, müxtəlif testlərdən, layihələrdən, tədqiqat işlərindən, ev tapşırıqlarından, özünüqiymətləndirmə formalarından, dərsdənkənar praktik tapşırıqlardan, şagirdlərin formalaşdırdığı suallar toplusundan və s. ibarət ola bilər. Bu, toplum vasitəsilə summativ qiymətləndirmə adlanır.

Müvafiq qiymətləndirmə vasitələrinə aid nümunələr vəsaitin arxasında verilmişdir.

Müəllim üçün metodik vəsaitdə bir sıra qiymətləndirmə üsullarından istifadə olunması tövsiyə edilir. Müəllim bu üsul və formalardan öz məqsədinə uyğun şəkildə istifadə edib, yenilərini yarada bilər. Formativ qiymətləndirmənin nəticəsi ilə bağlı "Müəllimin formativ qiymətləndirmə dəftəri"ndə və "Məktəbli kitabçası"nda müvafiq yazılı qeydlər aparılır. Müəllim dərslərin yarımillərinin sonunda "Müəllimin formativ qiymətləndirmə dəftəri"ndəki qeydlər əsasında təhsilalanın yarımillik fəaliyyətinin qısa təsvirini hazırlayır və həmin təsvir təhsilalanın ümumi təhsil müəssisəsindəki fərdi qovluğunda saxlanılır.

Formativ qiymətləndirmə fənnin məzmun standartları üzrə təlim məqsədləri əsasında müəyənləşdirilmiş qiymətləndirmə meyarlarına görə aparılır. Tədris prosesində formativ qiymətləndirmə aparmaq üçün rubrikələrdən istifadə oluna bilər.

Formativ qiymətləndirmə aparmaq üçün rubrikələrdən istifadə olunur. Rubrik xüsusi növ qiymətləndirmə şkalasıdır. O, iki əsas suala cavab verir:

- "Mən nəyi qiymətləndirməliyəm?" (obyekt, məzmun, aspektlər, tərəflər, xüsusiyyətlər);
- "Aşağı, orta, yuxarı nailiyyət səviyyələrinin xüsusiyyətlərini necə bilmək olar?"

Müəllim qiymətləndirmə meyarlarına uyğun dörd səviyyəli rubriklər (I-IV səviyyə) hazırlayır. Rubrik vasitəsilə qiymətləndirmə nəticəsində şagirdlərin keçilmiş materialı necə mənimsədiklərini, buraxdıqları xarakterik səhvləri müəyyən etmək, növbəti dərstdə qarşıya çıxacaq problemlər üzərində görüləcək işləri dəqiqləşdirmək olar.

Qiymətləndirmə şkalası nailiyyət səviyyələrinə qiymət (bal) verilməsi üçün mexanizmdir. Rubriklərin hazırlanması üçün əvvəlcə dərsin məqsədləri müəyyən olunmalıdır. Qiymətləndirmənin formalarından biri seçilməlidir (diaqnostik, formativ və ya summativ).

Səviyyələr üzrə təsvirlərin hazırlanması üçün təlimat:

1. Qısa və sadə tərzdə, şagirdin anlayacağı sadə dildən istifadə edilməlidir.
2. Müqayisəli və ya normativ dildən fərqli olaraq deskriptiv dildən istifadə edin. Pis, orta, kafi, yaxşı, əla kimi qeyri-müəyyən deskriptorlardan uzaq durulmalıdır.
3. Səviyyə deskriptorları müşahidə oluna bilən davranışlar və ya nəticənin xüsusiyyətləri baxımından mümkün dərəcədə ifadə edilməlidir.
4. Qiymətləndirmə səviyyələri arasında sərhəd aydın olmalıdır, üst-üstə düşməməlidir.
5. Şkala şagird nailiyyətləri intervalını tam əhatə etməlidir.
6. Təsvirlərin məzmunu nailiyyət səviyyələri üzrə eyni formalı tərtib edilməlidir.
7. Fəaliyyət səviyyələri bütün aspektlər üzrə uyğun olmalıdır (məsələn: bir aspekt üzrə "4" qiyməti digər aspekt üzrə "4" qiyməti ilə müqayisə oluna bilməlidir).
8. Əvvəlcə "ən yüksək", sonra "ən aşağı" səviyyələr, sonra "aralıq" səviyyələr təsvir edilməlidir.
9. Ən yüksək səviyyə: yüksək tələbkərliliyə malik, bununla yanaşı, real olmalıdır.
10. Ən aşağı səviyyə: yalnız çatışmazlıqları deyil, həmçinin minimal nailiyyətin xüsusiyyətlərini əks etdirməlidir.

Vəsaitdə hər bir dərsin sonunda təlim nəticələrinə uyğun formativ qiymətləndirmə meyarları göstərilmişdir.

Summativ qiymətləndirmə hər bir fənn üzrə təhsil proqramında (kurikulumda) müəyyənləşdirilmiş məzmun standartlarının mənimsənilməsi ilə bağlı təhsilalanların əldə etdiyi nailiyyətlərin müəyyən olunması məqsədilə aparılır. Summativ qiymətləndirmədə tapşırıqvermə üsulundan istifadə olunur. II sinifdə böyük summativ qiymətləndirmə aparılır.

Kiçik summativ qiymətləndirmə II sinifdə təsviri incəsənət fənni üzrə hər yarımildə 3 dəfədən az 6 dəfədən çox olmamaqla müəllim tərəfindən aparılır. Fənn üzrə kiçik summativ qiymətləndirmələrin aparılacağı tarix haqqında məlumat tədris ilinin birinci həftəsi ərzində fənn müəllimi tərəfindən sinifdə təhsilalanlara elan olunur. Kiçik summativ qiymətləndirmə həmin fənnin tədris olunduğu 1 (bir) dərs saati ərzində aparılır.

Kiçik summativ qiymətləndirmə 100 ballıq şkala ilə ölçülür.

Summativ qiymətləndirmədə istifadə olunan qiymətləndirmə vasitələri (suallar) Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2009-cu il 13 yanvar tarixli 9 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının ümumi təhsil sistemində Qiymətləndirmə Konsepsiyası"nın tələbləri nəzərə alınmaqla hazırlanır. Suallar hər bir sinif və fənn üzrə 4 səviyyədə tərtib edilir. 1-ci səviyyə ən aşağı, 4-cü səviyyə isə ən yüksək səviyyəni əks etdirir. Suallar müxtəlif mürəkkəblik səviyyəsində hazırlanır. 1-ci və 2-ci səviyyəyə təhsilalanların əksəriyyətinin cavablandırma biləcəyi suallar aid edilir. 3-cü və 4-cü səviyyəyə daha hazırlıqlı şagirdlərin cavablandırma biləcəyi suallar aid edilir. Səviyyələr üzrə sualların qiymətləndirmə ballarının 100 ballıq şkalada bölgüsü aşağıdakı kimi nəzərdə tutulur:

- 1-ci səviyyə üzrə suallar qiymətləndirmənin 20%-ni (və ya 20 bal) təşkil edir;
- 2-ci səviyyə üzrə suallar qiymətləndirmənin 30%-ni (və ya 30 bal) təşkil edir;
- 3-cü səviyyə üzrə suallar qiymətləndirmənin 30%-ni (və ya 30 bal) təşkil edir;
- 4-cü səviyyə üzrə suallar qiymətləndirmənin 20%-ni (və ya 20 bal) təşkil edir.

Təhsilalanın summativ qiymətləndirmədə topladığı ballar və onların uyğunlaşdırıldığı qiymət summativ qiymətləndirmənin aparıldığı tarixdə sinif jurnalında və "Məktəbli kitabçası"nda yazılır.

Tədris vahidlərinin sonunda isə summativ qiymətləndirmə vasitələri verilmişdir. Qiymətləndirmə dərslərində müəllim vəsaitdəki vasitələrdən yararlanı bilər və ya bu nümunələr əsasında yeni qiymətləndirmə vasitəsini özü tərtib edə bilər. Kiçik summativ qiymətləndirmə vasitələrinə aid nümunələr vəsaitin sonunda verilmişdir.

Yarımillik və illik qiymətlərin hesablanması

Təhsilənlərin kiçik summativ qiymətləndirmədə topladığı ballar əsasında yarımillik ballar hesablanır. II sinifdə yarımillik bal kiçik summativ qiymətləndirmələrdə toplanmış ballar əsasında aşağıdakı kimi hesablanır:

$$Y = (ksq1 + ksq2 + \dots + ksqn) / n$$

Y- təhsilənlərin yarımillik üzrə balını;

~~ksq1, ksq2, ksqn~~ - hər kiçik summativ qiymətləndirmədə toplanmış balların miqdarı;

n – kiçik summativ qiymətləndirmələrin sayını bildirir.

İSTİFADƏ OLUNAN FƏAL TƏLİM ÜSULLARI

BİBÖ cədvəlindən istifadə

BİBÖ cədvəlindən istifadə şagirdlərə əvvəlki bilik və təcrübə, yeni biliklər arasında əlaqə yaratmağa imkan verməklə şagirdin düşünməsini optimallaşdırır. Bu üsulu tətbiq etmək üçün müəllim şagirdlərlə birlikdə yazı taxtasında aşağıdakı qaydada cədvəl çəkir.

BİLİRİK	İSTƏYİRİK BİLƏK	ÖYRƏNDİK
•	?	•
•	?	•
•	?	•

Mövzuya uyğun olaraq, şagirdlər "Bilirik" qrafasında ümumi razılıqla əldə olunan fikirləri yazırlar. Suallar isə vahid razılıq əldə olunmayan detallardan, dəqiq müəyyənləşməmiş mövqelərdən və fikir ayrılığından irəli gəlir. Həmin sualları "İstəyirik bilək" qrafasında yerləşdirirlər. Mövzunu oxuyan zaman həmin sualları yaddaşlarında möhkəm saxlayırlar. Şagirdlər mətni oxuyub qurtardıqdan sonra onların diqqəti "İstəyirik bilək" qrafasında sadalanan sualların üzərinə qaytarılır. Oxu zamanı sualların hansına cavab tapdıqlarını aydınlaşdırır və bu cavabları "Öyrəndik" qrafasına yazırlar. Cavabsız qalan sualları isə müəllimin göstərişi ilə şagirdlər müxtəlif yollarla cavablandırırırlar. Təsviri incəsənət dərslərinin məqsədindən asılı olaraq BİBÖ cədvəlinin "Öyrəndik" hissəsi doldurulmuş zaman oraya sözlər, ifadələr yazmaq deyil, öyrənilənləri əks etdirən rəsm çəkmək olar.

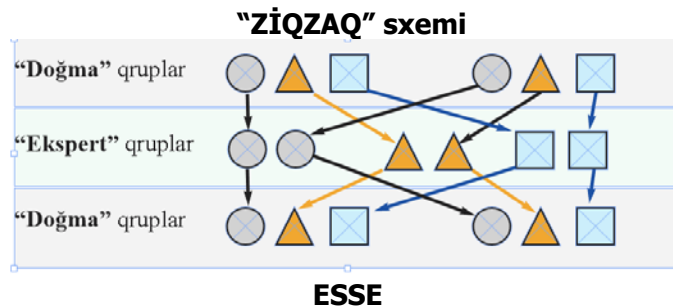
ZİQZAQ üsulu

Ziqzaq üsulu qısa vaxt ərzində mövzunu əhatəli keçməyə imkan verir. Bu üsulu tətbiq etmək üçün şagirdlər "doğma" qruplara bölünür. Sonra qrupdakı hər şagirdə təklif olunur ki, bir rəqəm söyləməklə saysın. Öyrəniləcək mətnin həcmindən asılı olaraq, o, müəyyən hissələrə ayrılır (məsələn, 4 hissəlidirsə, 1-dən 4-ə kimi sayılır). Beləliklə, hər bir şagirdin söylədiyi rəqəm onun nömrəsi olacaqdır.

Sonra şagirdlərin diqqəti öyrəniləcək mətnə yönəldilir. Qısa şəkildə mövzunun adı və məzmunu müzakirə edilir. Müəllim izah edir ki, əsas vəzifə mətni araşdırmaq, onun məğzinə varmaqdır. Məşğələnin sonunda hər bir qrup mətni tam başa düşməlidir.

Şagirdlərin diqqətinə çatdırılır ki, mətn dörd hissəyə bölünmüşdür. Hər bir qrupdakı 1 nömrəli şagird birinci hissə, 2 nömrəli şagird ikinci hissə (3 və 4 nömrəli şagirdlər də bu qayda ilə) üçün cavabdeh olacaqlar. Sonra eyni nömrəli şagirdlər bir yerə toplaşırırlar. İzah olunur ki, 1, 2, 3, 4 nömrəli şagirdlərdən ibarət olan qruplar indi "ekspert" qrupları adlanır. Onların vəzifəsi mətnin öhdələrinə düşən hissəsinin məzmununu diqqətlə öyrənməkdən ibarətdir. Onlar həmin hissəni oxumalı, tərəfdaşları kimi onun məzmununu müzakirə etməli və materialı lazımınca qavradıqlarına əmin olmalıdırlar.

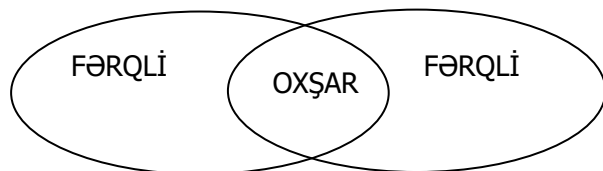
“Ekspert” qrupların işi başa çatdıqdan sonra onlar öz “doğma” qruplarına qayıdaraq, öyrəndiklərini, materialın məzmununu yoldaşlarına izah edirlər. Nəticədə bütün qrupun üzvləri mətnin məzmununu tam mənimsəməlidirlər.

Esse hər hansı problem haqqında şagirdlərin müstəqil düşüncələrini əks etdirən sərbəst yazı formasıdır və dərsin istənilən mərhələsində aparıla bilər. Bu yazı qısa vaxt ərzində yerinə yetirilir. Şagird lakonik və intensiv şəkildə mövzu üzrə öz mülahizələrini dayanmadan sərbəst yazır. Əgər biri nə yazmalı olduğunu bilmirsə, yazı bilər ki, “bilmirəm nə haqqında yazım”. Əsas odur ki, dayanmadan, yazdığını oxumadan, düzəliş etmədən yazsınlar. Esse öyrənilən mövzuya dair biliklərin yekunlaşdırılmasına və şagirdlərin beynində nələr baş verdiyindən müəllimin xəbərdar olmasına kömək edir. Onun müddəti beş və on dəqiqədir. Sonra müəllim yazılardan bəzilərinə oxuda bilər və yaxud onları toplayıb, başqa vaxt tanış ola bilər.

VENN diaqramı

Venn diaqramı cisim və ya hadisələri müqayisə etməyə, onların oxşar və fərqli cəhətlərini müəyyənləşdirməyə kömək edir. Bu diaqram nisbətən üst-üstə düşən iki və ya daha artıq çevrə üzərində qurulur. Ondan ümumi və fərqli cəhətləri olan iki aspektin müqayisəsi zamanı istifadə olunur. Çevrələrin üst-üstə düşdüyü hissədə nə isə yazmaq üçün kifayət qədər yer olmalıdır. Həmin yerdə ideyaların ümumi cəhətləri qeyd edilir. Sol və sağ tərəfdəki dairənin hissələrində isə yalnız onlar üçün səciyyəvi cəhətlər göstərilir.

ŞAXƏLƏNDİRMƏ (KLASTER)

Şaxələndirmə şagirdləri mövzu haqqında açıq və sərbəst düşünməyə sövq edən, əvvəlki təcrübəni nəzərdən keçirən pedaqoji üsuldur. O, yalnız fikirlərarası əlaqələr barədə düşünməyə təkan verən birləşmələr yaradır. Bu, təfəkkürün beynimizin necə fəaliyyət göstərməsi ilə daha sıx əlaqədə olan qeyri-xətti formasıdır.

Şaxələndirmədən mövzu ətraflı öyrənilməmişdən əvvəl, təfəkkürə təkan vermək üçün istifadə edilir. Ondan həmçinin öyrənilənləri yekunlaşdırma vasitəsi, yeni assosiasiyaların meydana gəlməsinin stimullaşdırılması üsulu və ya yeni təsəvvürlərin qrafik təsviri metodu kimi istifadə oluna bilər.

Şaxələndirmə mərhələləri asan yadda qalır və sadədir.

- Əsas sözü və ya ifadəni vərəqin, yazı taxtasının mərkəzinə yazın.
- Seçilmiş mövzu ilə əlaqəli ağılıza gələn söz və ya ifadələri yazmağa başlayın.
- Fikirler yada düşüb yazıldıqca onların arasında əlaqəli görünənləri xətlərlə birləşdirməyə başlayın.
- Vaxt bitənə və ya bütün fikirləriniz tükənənə qədər ağılıza gələn mümkün qədər çox fikir yazın.

T-sxemlər

Bu təsvirdən eyni bir konsepsiyanın iki aspektini müqayisə etmək üçün istifadə olunur. Məsələn, orta məktəblərin şagirdləri nədənsə esse yazmağa başlayarkən əvvəlcə aşağıda göstərilən qaydada müsbət və mənfi aspektlərin siyahısını tərtib edə bilirlər.

MÜSBƏT ASPEKTLƏR	MƏNFI ASPEKTLƏR

BEYİN HƏMLƏSİ

Şagirdlər fərdi şəkildə və yaxud cüt-cüt olmaqla mövzu üzrə özlərinə məlum olanların hamısını sadalayırlar. Bu zaman fikirlərin düzgün olub-olmadığının o qədər də əhəmiyyəti yoxdur. Əsas məqsəd odur ki, şagird mövzu haqqında düşünməyə başlasın. Bu üsul problemin həlli yollarının aşdırılmasını öyrədir və müstəqil düşünmək qabiliyyətini inkişaf etdirir.

KONSEPTUAL CƏDVƏL

Konseptual cədvəl üç və ya daha çox məsələnin, yaxud cəhətin müqayisəsini nəzərdə tutur. Cədvəlin tərtibi: şaquli qrafada müqayisə ediləcək obyektlər, üfüqi qrafalarda isə onların müqayisə olunacaq xüsusiyyətləri və xüsusiyyətləri yerləşir.

AÇAR SÖZLƏR

Bu üsul yeni anlayışların müstəqil olaraq çıxarılmasına xidmət edir. Əvvəlcə mövzuya aid olan dörd və ya beş söz verilir. Həmin sözlərə uyğun olaraq onlardan doğan söz tapılır. Bu, şagirdlərin mövzu haqqında fikirləşmələrinə kömək edir.

QRUP MÜZAKİRƏSİ

Müəyyən mövzu verilir. Onun haqqında müxtəlif mülahizələri ortaya çıxarmaq məqsədilə mövzu ətrafında bütün qrup müzakirə aparır və söylənən fikirlərə hörmətlə yanaşılır.

İNTERAKTİV QEYDETMƏ SİSTEMİ – İQS (İNSERT)

Şagirdlərin davamlı məşğuliyyətini təmin edən bir çox tədris üsulları vardır. İQS (İNSERT) oxu zamanı şagirdlərin öz qavrayışını yoxlamasına imkan verən güclü vasitədir. Bu, səmərəli mütaliə və təfəkkür üçün İnteraktiv Qeydetmə Sistemi olub, işarələr sistemindən istifadə edib mətni başa düşmək üçün biliyini yoxlamaqla düzgün cavab axtarmaq üsuludur.

Kimə məlum deyil ki, bəzən bir səhifə materialı oxuyub qurtarırsan və məlum olur ki, yadında heç nə qalmayıb. Bu, fəal surətdə dərk etmək, anlamaq, qavradığını yoxlamaq üçün oxumağın ən yaxşı nümunəsidir. Bir çoxları mahiyyəti dərk etmədən oxu və digər öyrənmə proseslərini mənimsəmək istəyirlər. Öyrənmə prosesində mahiyyətin dərk edilməsi zəruridir. Lakin öyrənmə şəxs proseslə məşğul deyilsə, öyrənmə imkanları hədəf gedəcəkdir.

İnteraktiv Qeydetmə Sistemi vasitəsilə mətn xüsusi işarələrlə oxunur:

- "+" – yeni informasiyadır,
- "—" – bildiyimə ziddir,
- "?" – qarışıq informasiyadır,
- "√" – əvvəl bilirdim.

Şagirdlərin yaş və hazırlıq səviyyəsindən asılı olaraq işlədilən işarələr də müxtəlif olur. Aşağı siniflərdə iki işarədən istifadə edilsə yaxşıdır: "+" yeni informasiyadır və "√" – əvvəl bilirdim. Oxunun məqsədindən və şagirdlərin işarə sistemi ilə işləmək təcrübəsindən asılı olaraq, işarələr fərqli ola da bilər.

1. SEHRLİ RƏNGLƏR

1. TƏBİƏT VƏ RƏSSAM

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	2.1.1.; 3.1.2.
Təlim nəticələri	- Sadə, rəngli karandaşlar, flomasterlər və digər təsvir materialları vasitəsilə yay fəslinə aid təsvirlər yaradır. - Yay fəslinə aid təsvirlərdə rəng çalarlarını izah edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	Dəyirmi masa; müzakirə; təriflər- suallar-təkliflər
Fənlərarası inteqrasiya	H-b. 3.1.1.; Az-d 1.2.4.; Tex. 1.3.3.
Təchizat	müxtəlif təsvir materialları ilə işlənən rəsmlər, təsvir materiallarının fotoları, rəngli karandaşlar, flomasterlər, pastel təbaşirlər, quaş və ya akvarel

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim yazı lövhəsinin bir tərəfində müxtəlif təsvir materiallarından istifadə edilərək çəkilmiş ağac (akvarellə rənglənmiş), çobanyastığı çiçəyi (rəngli karandaşlar və flomasterlərlə rənglənmiş), dağ (pastel təbaşirlərlə rənglənmiş), dəniz təsvirlərini (quaşdan istifadə edərək təsvir edilmiş), mənzərə- aplikasiya, taxtadan yonulmuş kiçik heyvan heykəli, digər tərəfində isə akvarel, quaş, pastel təbaşirləri, rəngli karandaşlar və flomasterlər, rəngli kağızlar, taxta parçasının şəkillərini asır və soruşur:

- Şəkillərdə nə görürsünüz? (yazı lövhəsində asılan təsvirləri və şəkilləri sadalayır).
- Gördüklərinizin fərqi nədədir? (Bir tərəfdə təbiətdə müşahidə etdiklərimizin təsvirləri, digər tərəfdə isə təsvir materiallarının şəkilləri asılıb).
- Təbiətdə müşahidə etdiklərinizin təsvirində hansı rənglərdən istifadə edilmişdir? Təsvirlər hansı materialların vasitəsilə yaradılmışdır? (sadalır).

Müəllim yazı lövhəsində hər təsvirin aşağısından, onun yaranmasında istifadə edilən təsvir materialının şəklini bərkidir.

- Təbiətdə olan obyektlərin formalarını və rənglərini düzgün təyin etmək üçün nə etməliyə? (müşahidə etməliyə).

Tədqiqat sualı: Rəssam kimdir? Yay fəslinin gözəlliklərini müşahidə və təsvir etmək üçün nəyi nəzərə almaq lazımdır?

Tədqiqat sualı əsasında şagirdlərin fərziyyələri dinlənir və yazı lövhəsinə yazılır.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslərdəki mövzu ilə tanış olurlar. Sonra müəllim onları təbiətin yaratdığı gözəl varlıqların adı yazılmış vərəqlər vasitəsilə (“Çobanyastığı çiçəyi”, “Lalə gülü”, “Kəpənək”, “Ceyran”) 4 qrupa ayırır. Qruplar A3 format vərəqdə “Yay fəslə” mövzusunda rəsm çəkirlər. Öncə rəsmlərini sadə karandaş vasitəsilə qururlar. Sonra 1-ci qrup akvarel, 2-ci qrup quaş, 3-cü qrup rəngli karandaşlar, 4-cü qrup flomasterdən istifadə edərək rəsmlərini tamamlayırlar. Bunun üçün onlarla bu fəsil, onun gözəlliyi haqqında müzakirələr edilir. Rəsm yerinə yetirilməsi zamanı mövzuda verilən bəzi varlıqların təsviri şagirdlər üçün çətinlik yarada bilər. Bu zaman yazı lövhəsində onun mərhələlərlə rəsmini göstərmək vacibdir.

Qeyd: Tədqiqat zamanı sinfin səviyyəsindən asılı olaraq dəyirmi masa üsulundan da istifadə etmək olar. Rəsm qrup tərəfindən tam qurulur. Sonra bir obyekti onlara verilən təsvir materialı ilə rəngləyib digər qrupa ötürülür. Onlar da rəsmdə olan hansısa obyekti öz ləvazimatları ilə rəngləyirlər. Bu qaydada rəsm tamamlanana kimi qruplar bir-birinə ötürülür. Nəticədə bir rəsmdə müxtəlif təsvir materialından istifadə edilir. Müəllim təyin etdiyi materiala əsasən hər obyektin hansı qrup tərəfindən yerinə yetirildiyini bilir və bunu qiymətləndirmə zamanı nəzərə ala bilər.

Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan şagirdlər (XQEOŞ) yalnız çiçəklərdən birini mərhələlərlə çəkə bilərlər.

Qruplar sərbəst işləyirlər, müəllim isə aralıq onlara yaxınlaşıb istiqamət verir.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qrup üzvləri çəkdikləri rəsmi yazı lövhəsinin qarşısına düzür (yazı lövhəsinə müxtəlif üsullarla bərkidə də bilər). Qrup adından rəsmdə olan gözəllikləri, hansı rəng çalarlarından və nə məqsədlə istifadə etdiklərini söyləyir. Qruplar təriflər, suallar və təkliflər üsulundan istifadə etməklə bir-birlərinin təsvirlərini müzakirə edir.

MƏLUMAT MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Təqdim olunan rəsmlə bağlı sinfə müraciət olunur:

- Rəsmi çəkən zaman nəyə fikir verdiniz?
- Ətraf aləmdə gördüklərinizi hansı materialdan istifadə edərək çəkmək olar? (Təsvir materiallarını sadalayın)
- Yay fəslinə aid təsvirlərdə rəng çalarları haqqında nə deyə bilərsiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Siz hansı yeni məlumat əldə etdiniz? (Gözəllik bizim ətrafımızdadır, onu müşahidə etməyi bacarmaq lazımdır, təsvir materiallarının özünəməxsus xüsusiyyətləri var.)
- Rəssam kimdir? (Rəssam ətraf aləmi diqqətlə müşahidə edir və gördüklərini müxtəlif təsvir vasitələri ilə yaradır.)
- Gözəlliyi çox axtarmaq lazım deyil. O, bizim yanıımızdadır. Ona görə də təbiətin yaratdığı gözəllikləri müşahidə etmək və ondan zövq almağı bacarmaq lazımdır. Bizə gözəllik bəxş edən rəssamlarımızın əməyini də unutmamalıyıq. Yaxşı rəssam olmaq üçün yaxşı müşahidəçi olmaq lazımdır.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

“Yay fəslı” mövzusunda istənilən rəssamın əsərini və orada əks olunan rəng çalarlarını təhlil etmək.

QİYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- İzahetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə, rəngli karandaşlar, flamasterlər və digər təsvir materialları vasitəsilə yay fəslinə aid təsvirlər yaradanda obyektlərin forması və rəngi ətraf aləmə uyğun olmur.	Sadə, rəngli karandaşlar, flamasterlər və digər təsvir materialları vasitəsilə yay fəslinə aid təsvirlər yaradan zaman rəng həlli zamanı obyektlərin konturlarını itirir.	Sadə, rəngli karandaşlar, flamasterlər və digər təsvir materialları vasitəsilə yay fəslinə aid təsvirlər yaradan zaman kiçik səhvlərə yol verir.	Sadə, rəngli karandaşlar, flamasterlər və digər təsvir materialları vasitəsilə yay fəslinə aid təsvir qaydalarına uyğun rəsm yaradır.
Yay fəslinə aid təsvirlərdə rəng çalarlarının əksəriyyətinin necə alınmasını izah edə bilmir.	Yay fəslinə aid təsvirlərdə rəng çalarlarını izah edən zaman səhvlərə yol verir.	Yay fəslinə aid təsvirlərdə əsas rəng çalarlarını izah edir.	Yay fəslinə aid təsvirlərdə rəng çalarlarını ətraflı izah edir.

2. RƏNGLƏRİN MÜXTƏLİFLİYİ

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	2.1.1.; 2.1.2.; 2.1.4.
Təlim nəticəsi	- Təsvir alətləri –akvarel, quaş vasitəsilə sadə təsvirlər yaradır. - Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngin istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. - Əsas rənglərdən alınmış çalarları adlandırır.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, qalereya gəzintisi
Fənlərarası integrasiya	Az-d. 3.1.5.; H-b. 1.3.1.; 1.3.2.; Tex. 1.1.2.; 1.3.3.
Təchizat	quaş, fırçalar, su, akvarel

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim müxtəlif rənglərdə olan cisimlərin – qırmızı rəngdə paltar, göy rəngdə köynək, limon (sarı), portağal (narıncı), yarpaq (yaşıl), bənövşə gülü (bənövşəyi) və s. rəsmlərini yazı lövhəsindən asır və soruşur:

– Bunlar nədir və hansı rənglərdədir? (Paltar qırmızı, köynək göy, limon sarı, portağal narıncı, yarpaq yaşıl, bənövşə gülü bənövşəyi rənglərdədir). Bunların içərisində əsas və qarışıq rənglər var. Əsas rənglər — qırmızı, sarı, göydür.

Tədqiqat sualı: Əsas rənglərdən istifadə etməklə hansı rəngləri almaq olar?

Tədqiqat sualı əsasında şagirdlərin fərziyyələri dinlənilir.

TƏDQIQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan mövzu ilə tanış olurlar. Müəllim şagirdlərin sayına görə onları 1-ci qrup qırmızı, 2-ci qrup sarı, 3-cü qrup göy, 4-cü qrup yaşıl rənglərə görə 5-6 nəfərdən ibarət 4 qrupa ayırır. Qrupların diqqətini mövzuda verilən təbiətdə göy qurşağının rəngindəki varlıqlara yönəldir. Cisimlərin hansının əsas və ya qarışıq rəngdə olduğunu söyləyirlər. Sonra şagirdlər qruplarda yaradıcı tapşırıqğa başlayırlar: hər qrup göy qurşağı çəkir və ona uyğun ətrafdakı varlıqları təsvir edir. Rəsmlərində əsas və qarışıq rəngləri nəzərə almaqla akvarel və quaşdan istifadə edirlər. Müəllim bu materiallarla işləmə qaydalarını izah edir.

XQEÖŞ isə, sadəcə, vərəqi kvadratlara ayırır onları əsas və qarışıq rənglərlə boyayırlar.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar işlərini yazı lövhəsinin qarşısına düzülür. Qalereya gəzintisi üsulu vasitəsilə şagirdlər yoldaşlarının işlərinə münasibətlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldir və soruşur:

- Əsas rənglərdən istifadə etməklə hansı rəngləri almaq olar?
- Əsas və qarışıq rənglərin fərqi nədədir?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Müəllim şagirdlərlə birlikdə deyilənləri ümumiləşdirir: Əsas rənglər heç bir rəngdən alınmır və onun sayı cəmi üçdür. Qarışıq rənglər isə əsas rənglərdən alınır. Sonra qarışıq rəngləri qatışdırıb digər rənglər də almaq olar.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Təbiətdə göy qurşağının rənglərində olanları təsvir et. Bu, meyvə, giləmeyvə, güllər, quş və heyvanlar ola bilər.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- Nümayiş etdirmə;
- Adlandırma.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsvir alətləri – akvarel, quş vasitəsilə sadə təsvirləri çətinliklə yaradır.	Təsvir alətləri – akvarel, quş vasitəsilə sadə təsvirləri müəllimin köməyi ilə yaradır.	Təsvir alətləri – akvarel, quş vasitəsilə sadə təsvirlərin bəzilərini çirklə rənglərlə yaradır.	Təsvir alətləri – akvarel, quş vasitəsilə sadə təsvirləri sərbəst yaradır.
Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngin istifadə qaydalarını nümayiş etdirəndə kobud səhvlərə yol verir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngin istifadə qaydalarını müəllimin yönləndirici sualları ilə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngin istifadə qaydalarını tam mənimsəmədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngin istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.
Əsas rənglərdən alınmış çalarları adlandırma bilir.	Əsas rənglərdən alınmış çalarları nümunələrə baxaraq adlandırır.	Əsas rənglərdən alınmış çalarların bəzilərini səhv adlandırır.	Əsas rənglərdən alınmış çalarları düzgün adlandırır.

3. İSTİ VƏ SOYUQ RƏNGLƏR

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	2.1.2.; 2.1.4.; 3.1.2.
Təlim nəticəsi	• Sadə bədii ifadə vasitəsi olan isti və soyuq rənglərdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. • Əsas rənglərdən alınmış isti və soyuq rəng çalarlarını adlandırır. • Verilmiş əsərdə isti və soyuq rəng çalarlarını izah edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	Az-d. 1.2.1.; Tex. 1.3.3.; 1.3.6.; H-b. 1.2.2.; 1.3.2.
Təchizat	akvarel, quş, fırçalar, su, palitra

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim günəş və qar təsvirləri olan vərəqi yazı lövhəsindən asır və soruşur:

- Bunlar nədir və hansı rənglərdədir?
- Günəşə baxanda bizdə hansı hisslər oyanır? (fərziyyələr – istilik hiss edirik).
- Qara baxanda hansı hisslər keçiririk? (fərziyyələr – soyuq hiss edirik).
- Dərsimiz isti və soyuq rənglər haqqındadır. Qırmızı, narıncı, sarı və onlardan alınan çalarlar isti, yaşıl, göy, bənövşəyi və onlardan alınan çalarlar isə soyuq rənglərdir.

Tədqiqat sualı: Təsvir zamanı isti və soyuq rənglərdən istifadə qaydaları necədir?

Tədqiqat sualı əsasında şagirdlərin fərziyyələri dinlənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdəki mövzu ilə tanış olurlar. Müəllim şagirdlərin sayına görə onları 1-ci qrup nar, 2-ci qrup banan, 3-cü qrup yarpaq, 4-cü qrup bənövşə gülünün şəkilləri ilə 5-6 nəfərdən ibarət 4 qrupa ayırır. Onlara sual verir:

– Sizə verdiyim cismin şəkli isti və ya soyuq rəngdədir? (1 və 2-ci qruplar – isti, 3 və 4-cü qruplar – soyuq). Qruplara aşağıdakı tapşırığı təhlil etməyi tapşırır:

1 və 2-ci qruplar – Nadir Əbdürrəhmanov. “Dağlı qadın”;

3 və 4-cü qruplar – Elmira Şaxtaxtinskaya. “Bahar gəlir”

Sonra müəllim hər bir qrupdan soruşur:

- Əsərdə rəssam hansı rənglərdən istifadə edib?
- Bu rənglərdən istifadə etməsinə səbəb nə idi?
- Əsərlər haqqında fikirlərinizi söyləyin.

Suallara cavab alandan sonra şagirdlər qruplarda yaradıcı tapşırığa başlayırlar: isti və soyuq rənglərdən ibarət rəsm çəkirlər. Rəsm vərəqini ortadan şaquli xətlə ayırır və xəttin bir tərəfində isti, digərində isə soyuq rənglərdə olanları çəkirlər. Müəllim xatırlatmalıdır ki, əsas rəngləri qarışdıraraq, müxtəlif rənglər almaq olar. Dərslikdə mövzudan rənglər və rəsm nümunəsi ilə tanış ola bilərlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar işlərini nümayiş etdirirlər. Bu zaman rənglərin onlara təsiri haqqında da fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldir və soruşur:

- Təsvir zamanı isti rənglərdən istifadə qaydaları haqqında nə deyə bilərsiniz?
- Təsvir zamanı soyuq rənglərdən istifadə qaydaları haqqında nə deyə bilərsiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

– İsti və soyuq rənglər arasında fərq nədədir?

- İsti rənglər bizə necə təsir edir?
- Soyuq rənglər bizə necə təsir edir?

Müəllim şagirdlərlə birlikdə deyilənləri ümumiləşdirir:

– Rənglər isti və soyuq olur. İsti rənglər bizə istini, Günəşi, odu-alovu, isti səhraları xatırladır. Soyuq rənglər isə soyuğu, qarı, şaxta-sazağı xatırladır. Onlar bizim əhvali-ruhiyyəmizə də çox böyük təsir göstərir. İsti rənglər sevin-dirir, şən-ləndirir. Soyuq rənglər isə sirli görünür, sakitlik gətirir. Yaşıl rəng – ümid, sakitlik, bənövşəyi rəng – təəssüf, peşmanlıq və sadəlik, qırmızı rəng – əzəmət, calal, qələbə, narıncı rəng – gümrəh-lıq rəmzidir.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Dörd insan fiquru çəkmək. İnsanların geyimini fəsillərə uyğunlaşdırmaq və bu zaman isti, soyuq rənglərdən istifadə etmək.

QİYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Nümayiş etdirmə;
- Adlandırma;
- İzahetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə bədii ifadə vasi-təsi olan isti və soyuq rənglərdən istifadə qay-dalarını nümayiş etdi-rəndə kobud səhvlərə yol verir.	Sadə bədii ifadə vasi-təsi olan isti və soyuq rənglərdən istifadə qay-dalarını müəllimin kö-məyi ilə nümayiş etdi-rir.	Sadə bədii ifadə vasi-təsi olan isti və soyuq rənglərdən istifadə qay-dalarını nümayiş etdi-rəndə kiçik səhvlərə yol verir.	Sadə bədii ifadə vasi-təsi olan isti və soyuq rənglərdən istifadə qay-dalarını tam mənimsə-diyini nümayiş etdirir.
Əsas rənglərdən alın-mış isti və soyuq rəng çalarlarını çətinliklə ad-landırıb.	Əsas rənglərdən alın-mış isti və soyuq rəng çalarlarını sualların kö-məyi ilə adlandırır.	Əsas rənglərdən alın-mış isti və soyuq rəng çalarlarından bəzilərini adlandıra bilmir.	Əsas rənglərdən alın-mış isti və soyuq rəng çalarlarını adlandırır.

Verilmiş əsərdə ya isti, ya da soyuq rəng çalarlarını izah edir.	Verilmiş əsərdə isti və soyuq rəng çalarlarını izah edəndə rənglərin adını deyəndə səhvlərə yol verir.	Verilmiş əsərdə isti və soyuq rəng çalarlarını lakonik izah edir.	Verilmiş əsərdə isti və soyuq rəng çalarlarını ətraflı izah edir.
--	--	---	---

4. MÖCÜZƏLİ LƏKƏLƏR

Məşğələ növü	Naturadan rəsm (təsəvvürə əsasən)
Alt standart	1.1.1.; 2.1.1.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	- Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini sadalayır. - Sadə bədii ifadə vasitələri olan rəng və ləkədən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. - Heyvan təsvirlərini məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	cütlərlə iş
İstifadə olunan üsullar	beyin həmləsi, müzakirə
Fənlərarası integrasiya	İnf. 1.2.1.; 3.3.2.; H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d. 1.2.1.
Təchizat	akvarel, quş fırçaları, su, palitra

DƏRSİN GEDİŞİ

Müəllim şagirdlərə vərəq üzərində müxtəlif rənglərdən ibarət olan boya ləkələri göstərir və soruşur:

– Gördüyünüz haqda nə deyə bilərsiniz? Bunlar nədir? (boya damcıları, rəngli ləkələr).

- Onlar nəyə oxşayır? (fərziyyələr - heyvana, quşa)

Sonra onlara ləkə haqqında nağıl danışır:

– *Günlərin bir gününü balaca bir qız rəsm çəkirdi. Onun fırçasının ucundan süzülən böyük bir damcı vərəqin üzərinə düşərək yayıldı. Vərəq bərk qəzəbləndi: “Gör bu ləkə mənə necə də eybəcər göstərir!” Ləkə pərt oldu, öz-özünə fikirləşdi: “Necə də çarəsizəm, axı mən heç kimi incitmək və kədərləndirmək istəmirdim”. Vərəqlə ləkənin söhbətini eşidən balaca qız aralarındakı mübahisəyə son qoymaq üçün ləkəyə dedi: “Fikir eləmə, mən sənə kömək edərdəm”. Ləkənin bu pərtliyi çox sürmədi, tezliklə çox maraqlı bir möcüzə baş verdi. Balaca qız ləkənin yuxarı hissəsindən boğaz, baş və quyruq, aşağı hissəsindən isə dörd ayaq çəkdi. Sizcə, ləkə nəyə çevrildi? (heyvana)*

– Heyvanlar harada yaşayırlar? (meşədə, zooparkda, isti və soyuq ölkələrdə və s.)

- Bəzi rəssamlarımız əsərlərində əsasən heyvan təsvirlərini əks etdirir. Bu gün mövzumuz ləkə haqqında olacaq.

Tədqiqat sualı: Ləkəni heyvan və ya quşa çevirmək üçün nə etmək lazımdır?

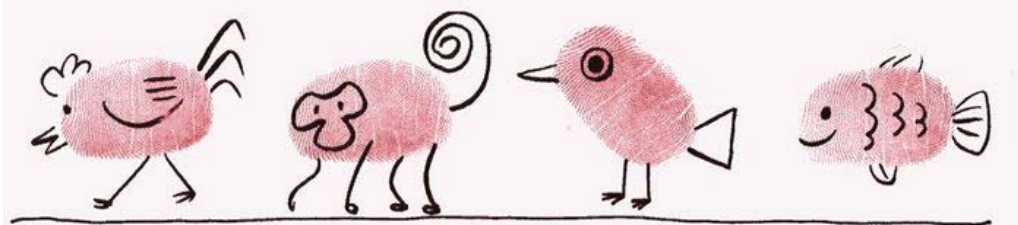
Tədqiqat sualı əsasında şagirdlərin fərziyyələri dinlənir.

TƏDQIQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdəki mövzu ilə tanış olurlar. Mövzuda verilən rəssam əsərlərində olan ləkələrin nəyə bənzədiyi haqqında müzakirə aparılır. Müəllim onlara yanında oturan yoldaşı ilə cütlükdə işləyəcəklərini söyləyir. Sonra şagirdlərə vərəqdə istədikləri bir rəngdə tam sərbəst hərəkətlə ləkə çəkməyi tapşırır. Bu

ləkənin daha çox hansı heyvana, quşa bənzədiyini, yaxud ləkədə hansı heyvanın, quşun “gizləndiyini” müəyyən etmək, onun ayaqlarını, qulaqlarını, quyruğunu və bığlarını çəkərək tamamlamağı tapşırır. Şagirdlərin çoxunda real deyil, qeyri-adi, fantastik heyvan alına bilər. Yaxşı olar ki, onlar rəsmdə təsvir etdikləri canlıların xarakteri haqqında öz fikirlərini söyləməyi bacarsınlar.

Qeyd: Şagirdlər vərəqdə istədikləri rəngdə və ölçüdə sərbəst berrəngli ləkə çəkib parta yoldaşı ilə vərəqləri dəyişə bilər. Bu daha maraqlı və yaradıcı ola bilər, çünki burada hər bir şagird öz rəsmini deyil, yoldaşının tapşırığını yerinə yetirməyi, yəni ləkəni nəyə çevirməli olduğunu düşünür. Beləliklə, uşaqlar bir-birinin işini tamamlayırlar. Bu mövzunun **nağıl-oyun** formasında da təqdim olunması münasib sayılır. Müəllim **“Ləkənin sehrli çevrilişi”**, eləcə də divar səthində əl hərəkətləri ilə **kölgələr teatrı** da yarada bilər.

XQEÖŞ-lər isə çəkilən quş və ya heyvan təsvirlərini rəngləyə bilərlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Cütlər işlərini nümayiş etdirirlər. Bu zaman ləkələrdə heyvan təsvirlərinin formasını necə əks etdirdiklərini söyləyir və rəngdən istifadə qaydalarını şərh edirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldir və soruşur:

- Ləkədən istifadə edərək heyvan və quş fiqurunu necə çəkdiniz?
- Ləkəni heyvandan başqa daha nəyə çevirmək olar?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Səmadakı buludları seyr etmisinizmi? Onları nəyə bənzətmisiniz?

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Rast gəlinən hər hansı bir ləkəyə diqqət yetirmək (mebelın, mərmərin, daşların üzərində) və onlarda olan ləkə naxışlarının nəyi xatırlatdığını təsvir etmək.

QİYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Sadalama;
- Nümayiş etdirmə;
- Şərhətmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərindən yalnız birini sadalayır.	Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini suallar vasitəsilə sadalayır.	Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini qısa sadalayır.	Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini ətraflı sadalayır.
Sadə bədii ifadə vasitələri olan yalnız ləkədən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələri olan rəng və ləkədən istifadə qaydalarını mənimsədiyini müəllimin köməyi ilə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələri olan rəng və ləkədən istifadə qaydalarını mənimsədiyini qismən nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələri olan rəng və ləkədən istifadə qaydalarını mənimsədiyini sərbəst nümayiş etdirir.
Heyvan təsvirlərini yalnız forma baxımından şərh edir.	Heyvan təsvirlərini məzmun və forma baxımından suallar vasitəsilə şərh edir.	Heyvan təsvirlərini məzmun və forma baxımından lakonik şərh edir.	Heyvan təsvirlərini məzmun və forma baxımından geniş şərh edir.

5. PAYIZIN SEHRLİ RƏNGLƏRİ

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	1.1.1.; 2.1.3.; 3.1.1.
Təlim nəticəsi	- Təsviri sənətin rəngkarlıq növünün xüsusiyyətlərini sadalayır. - Təbiətdə olan obyektləri nisbi dəqiqliklə təsvir edir. - Payız fəslini məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, BİBÖ
Fənlərarası inteqrasiya	Az-d. 1.2.1.; H-b. 1.2.2.; 1.3.1. ; Tex. 1.1.2.; 1.3.6.
Təchizat	quaş, fırça, sadə və rəngli karandaşlar, pastel təbəşirlər

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Təklif olunan iki variantdan biri tətbiq edilə bilər.

I variant: Müəllim şagirdlərə tapmaca oxuyur:

Bu haçan olur?

Bağçalar solur,

Əsir küləklər,

Axışır sellər.

– Bu nədir? (Payız)

– Bu gün dərsimiz payız fəslə haqqındadır.

II variant: Yazı lövhəsindən fəsillərə aid rəsmlər asılır.

– Rəsmlərdə nələr təsvir olunub? (Fəsillər).

– Gördüyünüz fəsillərdən indiki fəslə hansı uyğundur? (Payız).

– Payız fəslinin gözəlliyi nədədir? (fərziyyələr).

– Bu gün dərsimiz payız fəslə haqqındadır.

Tədqiqat sualı: Payızda təbiətdə hansı dəyişikliklər baş verir və əsas hansı rənglər müşahidə olunur? Bu fəslə təsvir edərkən hansı təsvir qaydalarından istifadə etmək lazımdır?

Payız meyvələrinə görə şagirdlər 5-6 nəfərdən ibarət 5 qrupa bölünür. Müəllimin yazı lövhəsində çəkdiyi BİBÖ cədvəlini qruplar da çəkərək, payız haqqında bildiklərini müzakirə edib ümumiləşdirərək cədvəlin birinci “Bilirik” hissəsinə yazır, sonra bilmək istədiklərini isə ikinci “İstəyirik bilək” hissəsində qeyd edirlər.

BİLİRİK	İSTƏYİRİK BİLƏK	ÖYRƏNDİK

Verilən vaxt ərzində təqdimatçılar cədvəlin hər iki hissəsində yazdıqlarını oxuyurlar.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan mövzu ilə tanış olurlar. Rəssam işlərindəki kompozisiya quruluşunu müzakirə edirlər. Müəllim qruplara sual verir:

- Dərslikdə olan mövzuda verilən rəssam əsərlərini necə təhlil edə bilərsiniz?
- Əsərlər təsviri incəsənətin hansı növünə aiddir? Nəyə görə?

ƏLAVƏ MATERIAL: Rəsmə başlamazdan əvvəl müəllim onlara “kompozisiya” anlayışını oyun-tapmaca vasitəsilə izah edir. Otaqda, əvvəlcədən hazırlanmış, süfrəsi əzilmiş və bir tərəfə sallanmış vəziyyətdə olan stolun üstünə müxtəlif əşyalar yığır: üzü aşağı çevrilmiş fincan, boş nəlbəki və qəndqabı, hər tərəfə dağılmış qənd, konfet, qapağı açıq olan çaydan, qaşiq, əzik salfet və s. qoyulur.

– Süfrədə olan əşyalar necə görünür? (Səliqəsiz, dağınıq).

– Onların səliqəli, təmiz, gözəl görünməsi üçün nə etmək olar? (fərziyyələr).

Müəllim hər qrupdan bir şagirdi dəvət edərək, dağınıq stolu səliqəyə salmağı xahiş edir. Əvvəlcə süfrə dartılır, stolun üzərində düzgün yerləşdirilir. Qaşiq və fincan üzü yuxarı çevrilərək nəlbəkinin içinə qoyulur, qənd və konfetlər qəndqabıya yığılır və qapağı örtülür. Çaydanın da qapağı yerinə qoyulur və salfet qatlanır və s. Müəllim şagirdlərə təşəkkür edərək, öz yerlərində oturmasını xahiş edir.

– Sizin fikrinizcə, süfrənin görünüşü ilk gördüyünüzdə, yoxsa indi xoşa gəlirlidir? (Əlbəttə, indi).

Müəllim onlara rəsm çəkən zaman da belə səliqəyə mütləq fikir vermələrini tövsiyə edir. Rəsmdə bütün hissələrin uyğunluğu, əlaqəli verilməsi çox vacibdir və bu, “kompozisiya” adlandırılır.

Şagirdlər payız fəslinin çəkilmə mərhələləri ilə tanış olur, lazımi məlumatı topladıqdan sonra “BİBÖ” cədvəlinin üçüncü – “Öyrəndik” hissəsində öyrəndiklərini yazırlar. Sonra qrupda payız mövzusunə aid topladıqları məlumatı əks etdirən rəsm çəkirlər. Rəsm zamanı obyektlərin nisbi ölçülərini nəzərə almağı xatırlatmaq lazımdır. Şagirdlərin diqqətini ağac və oturacağın, ağac və kolun, hasar və evin və s. nisbi ölçülərinin fərqli olduğuna yönəltmək lazımdır. Müəllim ətrafı müşahidə etmək üçün şagirdləri məktəbin həyətinə çıxarda bilər (imkan olmasa pəncərə qarşısından da müşahidələr apara bilərlər).

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Şagirdlərin tərtib etdikləri BİBÖ cədvəlinin “Öyrəndik” hissəsi və ona aid rəsmləri qrup nümayəndələri tərəfindən təqdim olunur. Qruplar rəsmlərində əks olunan kompozisiyanın tərtibini və məzmunu əsələndirir, obyektlərin formasını necə verdiklərini izah edirlər.

MƏLUMATIN APARILMASI VƏ TƏŞKİLİ

– Payıza aid kompozisiya çəkmək üçün hər bir mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldir və soruşur:

- Kompozisiya nədir?
- Payızda nəyi müşahidə etdiniz? Bu fəsildə isti və yaxud soyuq rənglər çoxdur?
- Təbiətin həmişə gözəl olması üçün nə etmək lazımdır?

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Payız fəslinə aid meyvə ağaclardan ibarət bağın rəsmini çəkmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Sadalama;
- Təsviretmə;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsviri sənətin rəng-karlıq növünün xüsusiyyətlərini qrafika ilə qarışıq sadalayır.	Təsviri sənətin rəng-karlıq növünün xüsusiyyətlərini müəllimin yönəldici sualları əsasında sadalayır.	Təsviri sənətin rəng-karlıq növünün xüsusiyyətlərini bəzi kiçik nöqsanlara yol verərək sadalayır.	Təsviri sənətin rəng-karlıq növünün əsas xüsusiyyətlərini sadalayır.
Təbiətdə olan obyektləri nisbi dəqiqliklə təsvir edəndə çətinlik çəkir.	Təbiətdə olan obyektləri nisbi dəqiqliklə təsvir edəndə müəllimin köməyindən istifadə edir.	Təbiətdə olan obyektlərin nisbi dəqiqliyini nəzərə alanda kiçik səhvlərlə təsvir edir.	Təbiətdə olan obyektləri nisbi dəqiqliklə düzgün təsvir edir.
Payız fəslini yalnız məzmun baxımından şərh edir.	Payız fəslini məzmun və forma baxımından nümunələrə əsaslanaraq şərh edir.	Payız fəslini məzmun və forma baxımından lakonik şərh edir.	Payız fəslini məzmun və forma baxımından ətraflı şərh edir.

2. TƏSVİRET MƏ QAYDALARI

6. NAXIŞ VƏ ORNAMENTLƏR

Məşğələ növü	dekorativ-tətbiqi fəaliyyət
Alt standart	2.1.1.; 2.2.1.
Təlim nəticələri	- Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə ornament yaradır. - Həndəsi fiqurlardan və təbiət formalarından ritmik, dekorativ kompozisiya tərtib edir.
İstifadə olunan iş formaları	cütlərlə iş
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, Venn diaqramı
Fənlərarası integrasiya	Tex. 1.1.3.; 1.3.2.; Riy. 3.1.1.; 3.1.2.
Təchizat	rəngli karandaşlar, qələmlər, flomasterlər

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim müxtəlif bəzəklərdə olan əşyaları — xalça, güldan, naxışlı parça şəkillərini yazı lövhəsindən asır və soruşur:

- Bunlar nədir? (Xalça, güldan, naxışlı parça). Onlar haqqında nə deyə bilərsiniz? (Onlar bəzəkliidir).
- Bəzəklər nədən ibarətdir? (Yarpaqlardan, çiçəklərdən, həndəsi fiqurlardan).
- Müxtəlif əşyaları bəzəmək üçün rəssam həndəsi fiqurlar, gül və yarpaqlardan naxış və ornament fikirləşir. Ornament — təkrarlanan naxışa deyilir.

Tədqiqat sualı: Hansı ornamentləri tanıyırsınız? Həndəsi fiqurlardan və təbiət formalarından ritmik, dekorativ ornament hansı ardıcılıqla tərtib etmək olar?

Tədqiqat sualı əsasında şagirdlərin fərziyyələri dinlənir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslərdə olan məlumatla tanış olurlar. Nəbati, həndəsi naxışlar haqqında məlumat topladıqdan sonra, naxışların çəkilmə ardıcılığına əməl etməklə, hər cütlükdə oturan şagird sadə naxışlar təsvir edirlər. Müəllim yazı masalarını 1 və 2 saymaqla nömrələyə bilər. Yaxud 1-ci yazı masalarına naxışlarla bəzənmiş qırmızı, 2-cilərə isə yaşıl rəngdə şarları iplə bərkidə bilər. 1-ci cütlüklərə nəbati, 2-ci cütlüklərə isə həndəsi naxışlarla olan ornament çəkmək tapşırıla bilər. Sonra onu rəngli karandaş və flomasterlərlə rəngləyirlər.

XQEÖŞ-lər isə çəkilən naxış rəngləyə bilər.

ƏLAVƏ MATERIAL: Müəllim əvvəlcə şagirdlərə naxışların müxtəlif növləri haqqında məlumat verdikdən sonra xatırladır ki, naxışların çoxu xətlərin köməkliyi ilə qurulur. Sonra dekorativ sənətin öz məzmununu bizi əhatə edən ətraf aləmdən götürdüyünü bildirir. Məsələn, gül və yarpaqların forma və rənglərini naturada olduğu kimi deyil, onların xarakterik xüsusiyyətlərini və quruluşunu saxlamaq şərti ilə özünəməxsus bir formada, daha da gözəlləşdirərək çəkmək olar. Nəbati naxışlar belə yaranır. Riyaziyyat dərslində keçdiyiniz həndəsi fiqurları bir-biri ilə əlaqələndirərək, bir-birinin yanında çəkərək, təkrarlayaraq, çox gözəl həndəsi naxışlar almaq olar.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Cütlər işlərini təqdim edirlər. Digər şagirdlər fikirlərini bildirirlər.

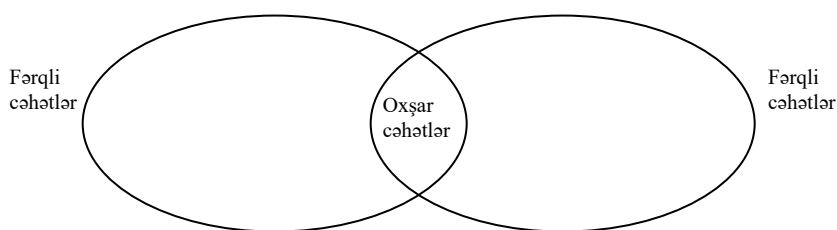
MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldir və soruşur:

- 1-ci, 2-ci və 3-cü mərhələdə nə etdiniz?
- Ornamentlərdən bəzək məqsədilə harada istifadə edilir?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Venn diaqramından istifadə etməklə, nəbati və həndəsi naxışları müqayisə edirlər.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Nəbati və ya həndəsi naxışla hər hansı bir əşyanı bəzəmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- Tərtib etmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə və rəngli karan-daşlar, flamasterlər vasitəsilə çətinliklə ornament yaradır.	Sadə və rəngli karan-daşlar, flamasterlər vasitəsilə nümunələr əsasında ornament ya-radır.	Sadə və rəngli karan-daşlar, flamasterlər vasitəsilə səliqəsiz or-nament yaradır.	Sadə və rəngli karan-daşlar, flamasterlər vasitəsilə ornament yaradır.
Yalnız həndəsi fiqur-lardan (və ya nəbati) ritmik, dekorativ kom-pozisiya tərtib edir.	Həndəsi fiqurlardan və təbiət formalarından müəllimin köməyi ilə rit-mik, dekorativ kompo-zisiya tərtib edir.	Həndəsi fiqurlardan və təbiət formalarından sə-liqəsiz şəkildə ritmik, dekorativ kompozisiya tərtib edir.	Həndəsi fiqurlardan və təbiət formalarından rit-mik, dekorativ kompo-zisiya tərtib edir.

7. SİMMETRİYA

Məşğələ növü	dekorativ-tətbiqi fəaliyyət (aplikasiya)
Alt standart	2.1.2.; 2.2.1.
Təlim nəticələri	• Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. • Rəngli və ya ağ kağızdan dekorativ kompozisiya tərtib edir.
İstifadə olunan iş formaları	fərdi iş
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	Tex. 1.3.3.; 1.3.6.; H-b. 1.1.1.
Təchizat	rəngli kağızlar, yapışqan, qayçı, sadə və rəngli karandaşlar, flomasterlər

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim yazı lövhəsindən simmetrik və qeyri-simmetrik olan varlıqların (kəpənək və fincan) rəsmini asır və soruşur:

- Gördüyün varlıqların fərqli xüsusiyyətləri hansılardır? (fərziyyələr).
- Varlıqların mərkəzindən xətt çəksək, sağ tərəfləri sol tərəfləri ilə eyni olarmı? (Kəpənəkdə tərəflər eynidir, fincanda isə sağ tərəfdə qulpu var).
- Kəpənək simmetrik, fincan isə qeyri-simmetrikdir.

Tədqiqat sualı: Ətraf aləmdə hansı simmetrik və qeyri-simmetrik varlıqları müşahidə etmisiz?
Onları rəngli və ya ağ kağızlardan necə düzəltmək olar?

Fərziyyələr dinlənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan məlumatla tanış olurlar. Müəllim yazı lövhəsinə simmetrik və qeyri-simmetrik varlıqlardan (məişət və məktəb əşyaları, güllər və s.) ibarət şəkillər bərkidir. Onlar şəkillərdə verilən simmetrik, qeyri-simmetrik olan varlıqları tapır və onların haqqında bildiklərini müzakirə edirlər. Sonra dərslikdə olan mövzuda göstərilən ardıcılığa əməl etməklə, ağ rəngli kağızdan simmetrik olan quşun aplikasiyasını düzəldirlər. Düzəldikdən sonra rəngli karandaş və ya flomasterdən istifadə edərək onu bəzəyir, rəngləyirlər. **Qeyd:** Şagirdlər könüllü olaraq simmetrik əşyaların rəsmi də çəkə bilirlər. 1 və 2-ci qruplar kağızdan quşu düzəldə, 3 və 4-cü qruplar isə simmetrik əşya rəsmi çəkə bilirlər.

XQEOŞ-lər isə kəpənəyi çəkib rəngləyə bilirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Şagirdlər düzəldikləri quşu və ya çəkdikləri simmetrik əşyanı təqdim edirlər. Digər şagirdlər də fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Hər mərhələdə nə etdiniz?
- Simmetriya nədir?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Müəllim şagirdlərin dediklərini ümumiləşdirdikdən sonra yazı lövhəsində səmanı göstərmək üçün bulud təsvirləri çəkir və deyir: “Səmanı bəzəyən quşlar” kompozisiyası düzəltmək üçün quş fiqurlarını bərkidici vasitəsilə buludların ətrafında yerləşdirin. Simmetrik əşya çəkən şagirdlərin işini isə ayrıca lövhənin qarşısına düzə bilər.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Simmetrik əşyaların aplikasiyasını düzəltmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Nümayiş etdirmə;
- Tərtib etmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirəndə kobud səhvlərə yol verir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngdən istifadə qaydalarını müəllimin köməyiylə mənimsədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngdən istifadə qaydalarını qismən mənimsədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəngdən istifadə qaydalarını tam mənimsədiyini nümayiş etdirir.
Rəngli və ya ağ kağızdan dekorativ kompozisiya çətinliklə tərtib edir.	Rəngli və ya ağ kağızdan mərhələlərə əməl etmədən dekorativ kompozisiyanı tərtib edir.	Rəngli və ya ağ kağızdan dekorativ kompozisiya tərtib edəndə səliqəsizliyə yol verir.	Rəngli və ya ağ kağızdan mərhələlərə əməl edərək dekorativ kompozisiya tərtib edir.

8. NATURADAN RƏSM

Məşğələ növü	naturadan rəsm
Alt standart	2.1.1.; 2.1.3.
Təlim nəticələri	• Təsvir alətlərindən sadə karandaş, quş və pastel təbəşirlər vasitəsilə oyuncaq təsviri yaradır. • Oyuncağı nisbi dəqiqliklə təsvir edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	İnf. 1.2.1.; 1.2.3.; H-b. 1.3.2.; Az-d. 3.1.5.
Təchizat	pastel təbəşirlər, quş, fırça, sadə və rəngli karandaşlar, oyuncaq şəkilləri

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim müxtəlif oyuncaq şəkilləri göstərir və soruşur:

- Şəkilə gördükləriniz ümumilikdə necə adlanır? (Oyuncaqlar).
- Onları ayrı-ayrılıqda adlandırma bilərsiz? (fərziyyələr).
- Oyuncaqlar nədən hazırlanır? (fərziyyələr).
- Bu gün naturadan oyuncaq rəsmi çəkəcəksiniz.

Tədqiqat sualı: Naturadan rəsm nədir? Naturadan oyuncaq çəkmək üçün nəyi bilmək lazımdır?
Fərziyyələr dinlənir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Müəllim şagirdləri oyuncaq ayı, dovşan, pişik, inək şəkillərinə görə 4 qrupa ayırır. Sonra onlar dərslikdəki mövzuda olan mərhələlərə əməl etməklə rəsm çəkirlər. Naturadan 1-ci qrup ayı, 2-ci qrup dovşan, 3-cü qrup pişik, 4-cü qrup inək oyuncaqlarının rəsmini çəkir. Oyuncaqları çəkən zaman onun hissələri arasında nisbəti nəzərə almaq təşviqlənir.

XQEÖŞ-lər qruplarda yalnız rəsm rənglənməsində iştirak edə bilərlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar işlərini təqdim edirlər və digər şagirdlər isə təsvirlərə aid fikirlərini söyləyirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Oyuncaqlar hansı hissələrdən ibarətdir, hissələr arasında fərq nədir? Hər bir mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Naturadan rəsm nədir?
- Oyuncaqların həyatda olan varlıqlardan fərqli və oxşar cəhətləri nədir?

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldərək deyir:

- Naturadan rəsm zamanı onun hündürlüyünü, enini, hissələrini, onlar arasındakı fərqi, formanı, rəngini müqayisə etmək lazımdır.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Yaddaş əsasında sevimli oyuncaqlarını çəkmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- Təsviretmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsvir alətlərindən yalnız sadə karandaş, quş vasitəsilə oyuncaq təsviri yaradır.	Təsvir alətlərindən sadə karandaş, quş və pastel təbəşirlər vasitəsilə oyuncaq təsvirini müəllimin köməyi ilə yaradır.	Təsvir alətlərindən sadə karandaş, quş və pastel təbəşirlər vasitəsilə oyuncaq təsviri yaradanda kiçik səhvlər edir.	Təsvir alətlərindən sadə karandaş, quş və pastel təbəşirlər vasitəsilə sərbəst oyuncaq təsviri yaradır.
Oyuncağı nisbi dəqiqliklə təsvir edir.	Oyuncağı nisbi dəqiqliklə təsvir edir.	Oyuncağı nisbi dəqiqliklə təsvir edəndə kompozisiyada səhv edir.	Oyuncağı nisbi dəqiqliklə düzgün təsvir edir.

9. PLASTİLİN “NƏYİ BACARIR”

Məşğələ növü	yapma
Alt standart	1.1.1.; 2.1.2.
Təlim nəticələri	- Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini sadalayır. - Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, qalereya gəzintisi
Fənlərarası integrasiya	H-b. 1.3.2.; Tex. 1.3.2.; 1.3.3.
Təchizat	plastilin və ya gil, plastik bıçaq və lövhə

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim müxtəlif heykəl təsvirləri olan şəkilləri yazı lövhəsindən asır və deyir:

- Bunlar nəyin şəklidir? (Heykəllərin).
- Heykəl hansı materiallardan düzəldilir? (Daşdan, ağacdan, plastilindən və s.).
- Onların arasında ən yumşaq hansıdır? (Plastilin).

Müəllim bu gün plastilə heyvan fiquru düzəldəcəklərini bildirir.

Tədqiqat sualı: Heyvan fiqurunu yapmaq üçün nəyi bilmək və etmək lazımdır?

Şagirdlərin dedikləri yazı lövhəsinə yazılır.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan məlumatla tanış olurlar. Müəllim uşaqları 1, 2, 3, 4 saymaqla 4 qrupa ayırır. 1, 2-ci qruplara tısbağa, 3, 4-cü qruplara isə zürafəni yapmaq, bu zaman həcmi nəzərə almaq və onların haqqında bildiklərini yazmaq tapşırılır. Qrupların sərbəst işi zamanı müəllim onlara müəyyən istiqamətlər verir.

XQEOŞ-lər isə plastilindən meyvələr düzəldirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Şagirdlər öz düzəltdiklərini nümayiş etdirmək üçün sərgi təşkil edirlər. Hər heyvan fiqurundan iki nümunə olduğu üçün onlar müqayisə olunur və əlavə fikirlər dinlənilir.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Heyvan fiqurunu yapmaq üçün mərhələlər üzrə nə etmək lazımdır?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Plastilə necə işləmək lazımdır? Yapma ilə rəsmin fərqi nədir? Animalistik janr nədir?

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Animalistik kompozisiya yapmaq.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Sadalama;
- Nümayişetdirmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsviri sənətin animalist janrının bir xüsusiyyətini sadalayır.	Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini suallar əsasında sadalayır.	Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini lakonik sadalayır.	Təsviri sənətin animalist janrının xüsusiyyətlərini ətraflı sadalayır.
Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini çətinliklə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini müəllimin köməyi ilə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini qismən nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini ətraflı nümayiş etdirir.

10. RƏNGARƏNG MƏNZƏRƏLƏR

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	1.1.1.; 1.1.3.; 2.1.1.
Təlim nəticələri	- Təsviri sənətin növ və mənzərə janrının xüsusiyyətlərini sadalayır. - Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndələrindən Mikayıl Abdullayev və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır. - Quaş və akvarel vasitəsilə sadə təsvirlər yaradır.
İstifadə olunan iş formaları	cütlərlə iş
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	İnf. 1.1.3.; 1.2.1.; H-b. 1.3.2.; Az-d. 1.1.1.; 3.1.4.
Təchizat	pastel təbaşirlər, qaş, fırça, sadə və rəngli karandaşlar, oyuncaq şəkilləri

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim yazı lövhəsinə yaşıl rəngdə A2 format vərəq bərkidir. Yanında isə A2 formata uyğun çəkilmiş və kənarları kəsilmiş dağ, çay, 2 ağac-biri nisbətən böyük, biri kiçik, 5-6 ədəd çobanyastığı çiçəyi, 2 müxtəlif formalı bulud təsvirlərini bərkidir və soruşur:

– Bunlar nədir? (adlandırırlar). Onları yaşıl vərəqdə hara yapışdırmaq olar? (fərziyyələr)

Müəllim şagirdlərlə müzakirə edərək öncə buludları vərəqin yuxarisına, ondan aşağıya dağları, sonra çayı, ön tərəfə böyük və nisbətən yuxarıya kiçik ağacı, vərəqin aşağısından isə çobanyastığı çiçəklərini kəsilmiş təsvirlərini yapışdırır. Bu zaman şagirdlərin iştirakı da çox vacibdir. Sonra sual verir:

- Kəsilmiş təsvirləri A2 format vərəqə yapışdırdıq. Bizim birlikdə tərtib etdiyimiz təsviri necə adlandırmaq olar? (təbiətin təsviri)
- Təbiətin təsviri mənzərə janrı adlanır.

Tədqiqat sualı: Mənzərə nədir və M.Abdullayev haqqında nə deyə bilərsiniz? Mənzərəni çəkmək üçün nəyi bilmək lazımdır?

Fərziyyələr dinlənir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Müəllim M.Abdullayevin əsərləri haqqında müzakirə aparmaq üçün suallar verir:

- M.Abdullayevin hansı əsərlərini gördünüz və onlar haqqında nə deyə bilərsiniz?
- Dərslikdə verilən əsərdə hansı xətləri görmək olar?
- Əsərlər təsviri incəsənətin hansı növünə aiddir?
- Rəssam dağları və yolları hansı rənglərlə boyayıb?
- Mənzərələrdə uzaqda və yaxında nələr təsvir olunub?

Müəllim 1-ci yazı masalarının qarşısına rəssamların çəkdiyi kənd, 2-cilərə isə şəhər mənzərələrinin şəkillərini qoyur. Sonra cütlükdə mənzərəni sadə karandaşla qurur. Rəngarəng mənzərə çəkmək üçün əsas rəngli boyaları bir-biri ilə qarışdıraraq müxtəlif əlvan rənglər alırlar. Müəllim dağları, yolları, çayları, ağacları rəngbərəng rəngləməyi xatırladır.

XQEÖŞ-lər qruplarda yalnız rəsm rənglənməsində iştirak edə bilərlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Şagirdlər işlərini təqdim edirlər və digər şagirdlər isə təsvirlərə aid fikirlərini söyləyirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldərək deyir:

- Mənzərəni təsvir edən zaman hər bir mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

–Mənzərə təsvir edən zaman öncə onu vərəqdə düzgün yerləşdirmək, yəni boş yerlər saxlamamaq, obyektlərin nisbi ölçüləri nəzərə almaq, formasını, rəngini müqayisə etmək lazımdır.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Şəhər mənzərəsini çəkmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Sadalama;
- Tanıma;
- Yaratma.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsviri sənətin yalnız mənzərə janrının xüsusiyyətlərini sadalayır.	Təsviri sənətin növ və mənzərə janrının xüsusiyyətlərini sadalayanda kobud səhvlər edir.	Təsviri sənətin növ və mənzərə janrının xüsusiyyətlərini lakonik şəkildə sadalayır.	Təsviri sənətin növ və mənzərə janrının xüsusiyyətlərini ətraflı sadalayır.
Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndələrindən Mikayıl Abdullayevin yalnız adını tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndələrindən Mikayıl Abdullayev və onun ən məşhur əsərlərini müəllimin köməyi ilə tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndələrindən Mikayıl Abdullayev və onun ən məşhur əsərlərini tanıyan zaman kiçik səhvlər edir.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndələrindən Mikayıl Abdullayev və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır.
Yalnız quaş vasitəsilə sadə təsvirlər yaradır.	Quaş və akvarel vasitəsilə sadə təsvirlər yaradan zaman ardıcılığa əməl etmir.	Quaş və akvarel vasitəsilə sadə təsvirləri nümunələrə baxaraq yaradır.	Quaş və akvarel vasitəsilə sadə təsvirləri sərbəst yaradır.

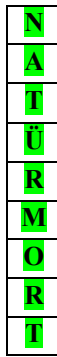
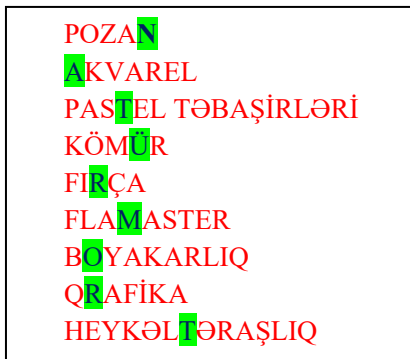
11. NATÜRMORT

Məşğələ növü	naturadan rəsm
Alt standart	1.1.1.; 2.1.2.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	• Təsviri sənətin natürmort janrının xüsusiyyətlərini sadalayır. • Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəng, işıq-kölgə və həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. • Əşyaları məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	fərdi iş
İstifadə olunan üsullar	açar sözlər, müzakirə, qalereya gəzintisi
Fənlərarası integrasiya	A-d.1.2.1.; H-b. 1.3.1.; 1.3.2.; Riy. 3.1.1.
Təchizat	rəngli karandaşlar və ya pastel təbaşirlər, quaş və akvarel

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim yazı lövhəsinə aşağıdakı sözləri yazır və soruşur:

- Yazı lövhəsinə hansı sözlər yazılıb? (şagirdlər oxuyurlar)
- Sözlər nəyi ifadə edir? (təsvir materiallarını və təsviri incəsənətin növlərini)
- Hər sözün və ya ifadənin bir hərfi göy rəngdə verilmişdir. Həmin hərifləri yuxarıdan aşağıya istiqamətdə oxuyanda hansı söz alınır? (natürmort)
- Natürmort təsviri incəsənətin janrlarından biridir. Bizim dərsimiz təsviri incəsənətin janrları və natürmort haqqındadır.

Tədqiqat sualı: Təsviri sənətin janrları dedikdə nə başa düşürsünüz? Natürmortu necə çəkmək olar?

Fərziyyələr dinlənilir və bəzi şagirdlər yazı lövhəsində əyani olaraq içərisində gül olan güldanı bacardığı kimi çəkir.

TƏDQIQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. İçərisində gül olan güldanın çəkilmə mərhələlərinə əməl etməklə, şagirdlər rəsmi çəkirlər. Müəllim rəsm zamanı kompozisiya qaydalarını, əşyanın hissələri arasındakı fərqi, formasını, rəngini, həcmi işıq-kölgə ilə necə verilməsini nümunələrlə göstərir və onların sərbəst işi zamanı lazımı istiqamətlər verir. İşin sonunda rəsmlərini rəngləyirlər.

XQEÖŞ-lər fəncanı təsvir edə bilirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Şagirdlər rəsmlərini yazı lövhəsinin qarşısına düzülür. Bu zaman digər uşaqlar rəsm haqqında fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Natürmortun əsas xüsusiyyətləri nədir?
- Natürmortu təsvir edən zaman nəyi nəzərə aldınız?
- Hər bir mərhələdə nə etdiniz?
- Onun forması, rəngi haqqında nə deyə bilərsiniz?
- Əşyalara həcm vermək üçün nə lazımdır?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Natürmortu təsvir edən zaman onun yerləşməsini, hissələrini, onlar arasında fərqi, rəngini, işıq-kölgəsini diqqətlə müşahidə etmək lazımdır.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Sevdiyi əşyalardan ibarət natürmortu təsvir etmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Sadalama;
- Nümayişetdirmə;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsviri sənətin natürmort janrının xüsusiyyətlərini çətinliklə sadalayır.	Təsviri sənətin natürmort janrının xüsusiyyətlərini suallar əsasında sadalayır.	Təsviri sənətin natürmort janrının əsas xüsusiyyətlərini sadalayır.	Təsviri sənətin natürmort janrının xüsusiyyətlərini ətraflı sadalayır.
Sadə bədii ifadə vasitələrindən yalnız rəngdən istifadə qaydalarını nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəng, işıq-kölgə və həcmdən istifadə qaydalarını müəllimin köməyi ilə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəng, işıq-kölgə və həcmdən istifadə qaydalarını qismən mənimsədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitələrindən olan rəng, işıq-kölgə və həcmdən istifadə qaydalarını tam mənimsədiyini nümayiş etdirir.
Əşyaları yalnız forma baxımından şərh edir.	Əşyaları məzmun və forma baxımından nümunələr əsasında şərh edir.	Əşyaları məzmun və forma baxımından qısa şərh edir.	Əşyaları məzmun və forma baxımından ətraflı şərh edir.

3. TƏBİƏT VƏ İNSAN

12. NEFT DAŞLARINA SƏYAHƏT

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	1.1.3.; 2.1.3.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	- Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Maral Rəhmanzadə və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır. - Neft buruqlarını, mədənləri nisbi dəqiqliklə təsvir edir. “Neft daşları” mövzusunda təsvirləri məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	cütlərlə və kollektiv iş
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, qalereya gəzintisi, Venn diaqramı
Fənlərarası integrasiya	H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d.1.2.1.; Riy. 3.1.1.
Təchizat	A3 format ağ və ya qara rəsm vərəqi, qara flomaster, ağ və ya qara pastel təbaşirlər

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim neftdən alınan məhsullarla işləyən müxtəlif nəqliyyat vasitələrinin (təyyarə, helikopter, yük və minik maşını, qatar, gəmi və s.) şəkillərini yazı lövhəsinə bərkidərək soruşur:

- Şəkillərdə nə görürsüz? (nəqliyyat vasitələrinin adları çəkilir)
- Onlar hansı məhsulun köməyi ilə hərəkətə gəlirlər? (neftdən alınan məhsulların-benzin, kerosin, dizel və s.)
- Neft haradan əldə edilir? (fərziyyələr, neft buruqları vasitəsilə qurudan və dənizdən çıxarılır)
- Bu gün dərsimiz neft daşlarına aid olacaq.

Tədqiqat sualı: Maral Rəhmanzadə haqqında nə deyə bilərsiniz? “Neft daşları” mövzusunda qrafik rəsmi hansı ardıcılıqla çəkmək olar?

Müəllim şagirdlərin dedikləri bütün fikirləri yazı lövhəsinə yazır.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan məlumatla tanış olurlar. Müəllim onlara mövzu haqqında suallar verir:

- Bu gün hansı rəssam haqqında öyrəndiniz?
- Maral Rəhmanzadənin əsərlərini müşahidə edən zaman məzmun və forma haqqında nə deyə bilərsiniz?
- Rəssamın nümunə kimi verilmiş əsərləri təsviri incəsənətin hansı növünə və janrına aiddir?

Şagirdlərlə müzakirə aparılır. Sonra müəllim onlara yanında oturan yoldaşı ilə cütlükdə işləyəcəklərini söyləyir. 1 və 3 cü sıralarda oturan cütlərə ağ, 2 və 4-cü sıralarda oturan cütlərə isə qara rəngdə vərəq verir və “Neft daşları” mövzusunda qrafik rəsm çəkməyi tapşırır. Rəsmlərində neft buruqları, mədənləri, dəniz mənzərəsini, buruq quraşdırıcılarının rəsmləri ilə maraqlı kompozisiya yaratmağı tövsiyə edir. Ağ vərəqi olan cütlər sadə karandaşla kompozisiyanı qurduqdan sonra qara, qara vərəqi olanlar isə ağ rəngli pastel təbaşirlərlə rəngləyirlər. Kompozisiyanı bitirən zaman qara flomasterlə müəyyən formaları dəqiqləşdirirlər.

XQEÖŞ-lər qruplarda yalnız kənarları çəkilmiş neft buruqlarını rəngləyirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Hər cülük çəkdiqləri rəsmi təqdim verir. Digər şagirdlər də öz fikirlərini bildirirlər. Bir-birilərlə müzakirə edirlər.

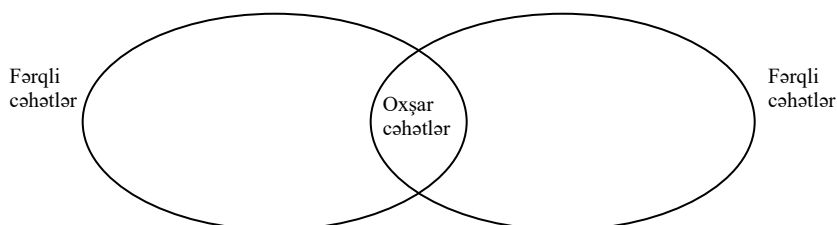
MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldərək deyir:

- Maral Rəhmanzadənin hansı əsərlərini tanıyırsınız?
- “Neft daşları” mövzusunda qrafik rəsmi hansı mərhələlərlə təsvir etdiniz?
- Rəsm zamanı hansı qaydalara əməl etdiniz?
- Niyə nefti “qara qızıl” adlandırırlar?
- Qrafika əsərlərinin xüsusiyyətləri nədir?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Venn diaqramından istifadə etməklə, Mikayıl Abdullayev və Maral Rəhmanzadə yaradıcılığını müqayisə edirlər.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Neftçinin obrazını çəkmək və pastel təbəşirlərlə rəngləmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Tanıma;
- Təsviretmə;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Maral Rəhmanzadə və onun ən məşhur əsərlərini çətinliklə tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Maral Rəhmanzadə və onun ən məşhur əsərlərini müəllimin köməyi ilə tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Maral Rəhmanzadə və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Maral Rəhmanzadə və onun əksər əsərlərini tanıyır.
Neft buruqlarını, mədənləri təsvir edəndə nisbi dəqiqliyi demək olar ki, nəzərə almır.	Neft buruqlarını, mədənləri nisbi dəqiqliklə nümunələr əsasında təsvir edir.	Neft buruqlarını, mədənləri nisbi dəqiqliklə kiçik nöqsanlarla təsvir edir.	Neft buruqlarını, mədənləri nisbi dəqiqliklə düzgün təsvir edir.
“Neft daşları” mövzusunda təsvirləri yalnız məzmun baxımından şərh edir.	“Neft daşları” mövzusunda təsvirləri məzmun və forma baxımından suallar əsasında şərh edir.	“Neft daşları” mövzusunda təsvirləri məzmun və forma baxımından lakonik şərh edir.	“Neft daşları” mövzusunda təsvirləri məzmun və forma baxımından ətraflı şərh edir.

13. RƏSSAM-HEYKƏLTƏRAŞ

Məşğələ növü	yapma
Alt standart	1.1.3.; 2.1.2.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	• Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Cəlal Qaryağdını və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır. • Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. • Heykəltəraşın əsərlərini məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, konseptual cədvəl
Fənlərarası inteqrasiya	Az-d.1.2.1.; 3.1.4.; Tex. 1.3.3.; 1.3.6.
Təchizat	plastilin və ya gil, plastik bıçaq və lövhə

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Yazı lövhəsindən hərəkətdə olan canlı insan və insan heykəlinin təsviri asılır.

- Birinci şəkillə ikinci şəklın fərqi nədir? (Birinci insan, ikinci heykəldir). Onlar nə edir? (Hərəkət edir).
- Bizim dərsimiz hərəkətdə olan insan fiqurunun yapılmasıdır.

Tədqiqat sualı: Cəlal Qaryağdı haqqında nə bilirsiniz? İnsan fiqurunu etmək üçün nə etmək lazımdır?

Fərziyyələr dinlənir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Müəllim onlara mövzu haqqında suallar verir:

- Bu gün hansı heykəltəraş haqqında öyrəndiniz?
- Heykəltəraşın nümunə kimi verilmiş əsərləri təsviri incəsənətin hansı növünə aiddir?
- Cəlal Qaryağdının əsərlərini müşahidə edən zaman məzmun və forma haqqında nə deyə bilərsiniz?

Şagirdlərlə müzakirə aparılır. Sonra insan fiqurlarının hərəkətdə (qaçan, idman edən, hoppanan, rəqs edən) təsvirləri ilə şagirdlər 4 qrupa ayrılırlar. Hərəkətdə olan insan şəkillərinin hər birindən şagirdlərin sayına görə 5-6 nümunə hazırlanır və onlara paylanır. Eyni şəkillər verilmiş uşaqlar bir qrupda toplaşirlar.

Qruplar dərslikdəki mövzuda göstərilən ardıcılığa əməl etməklə insan fiqurunu düzəldirlər. Müəllim xatırladır ki, insanı həcmli göstərməyin böyük rolu var. Ona görə də iş zamanı onu yastılamaq olmaz. Müəllim işin sonunda insana uyğun hərəkəti verməyi tapşırır: 1-ci qrup qaçan, 2-ci qrup idman edən, 3-cü qrup hoppanan, 4-cü qrup rəqs edən. İş zamanı uyğun rəngləri seçirlər. Müəllim şagirdlərə çətinlik çəkdikləri zaman kömək edir. Müəyyən hissələri əyani göstərir.

XQEÖŞ-lər də hərəkətsiz insan fiquru düzəldirlər və yaxud qruplarda bəzi hissələrin düzəldilməsində yoldaşlarına kömək edirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar tapmalarını təqdim edirlər. Bu zaman digər qruplar tapma haqqında fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Adam fiquru düzəltmək üçün nəyi nəzərə almaq lazımdır?
- Adam fiquru hansı hissələrdən ibarətdir? Onların ölçüləri arasında hansı fərq var?
- Yapmanı yerinə yetirmək üçün 1-ci mərhələdə nə etdiniz? 2-ci mərhələdə nə etdiniz? və s.
- Hansı heykəltəraşları tanıyırsınız?
- Cəlal Qaryağdının ən məşhur əsərləri hansıdır?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Müəllim şagirdlərin Cəlal Qaryağdı ilə öyrəndikləri digər rəssamları müqayisə etməsi üçün konseptual cədvəldən istifadə edir.

Meyarlar Sənətkarlar	Təsviri incəsənətin növü	Təsviri incəsənətin janrı	Əsərləri	İstifadə etdiyi təsvir materialı
M.Abdullayev				
M.Rəhmanzadə				
C.Qaryağdı				

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Plastilindən düzəldilmiş insan fiqurundan istifadə edərək hər hansı bir süjet yaratmaq.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Tanıma;
- Nümayişetdirmə;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Cəlal Qaryağdını tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Cəlal Qaryağdını və onun ən məşhur əsərlərini müəllimin köməyi ilə tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Cəlal Qaryağdını və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Cəlal Qaryağdını və onun əksər əsərlərini tanıyır.
Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini çətinliklə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümunələr əsasında nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini kiçik nöqşənlərlə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi olan həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini düzgün nümayiş etdirir.
Heykəltəraşın əsərlərini yalnız forma baxımından şərh edir.	Heykəltəraşın əsərlərini məzmun və forma baxımından suallar əsasında şərh edir.	Heykəltəraşın əsərlərini məzmun və forma baxımından qısa şərh edir.	Heykəltəraşın əsərlərini məzmun və forma baxımından ətraflı şərh edir.

14. TƏBİƏTİ QORUYAQQ

Məşğələ növü	dekorativ-tətbiqi fəaliyyət (konstruksiya)
Alt standart	2.1.2.; 2.2.1.
Təlim nəticələri	- Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. - Rəngli kağız, karton, təbiət materiallarından istifadə edərək dekorativ kompozisiya tərtib edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	beyin həmləsi, müzakirə, qalereya gəzintisi, esse
Fənlərarası inteqrasiya	Tex. 1.3.2.; H-b.1.2.2.;1.3.1.; Riy. 3.1.2.
Təchizat	müxtəlif tullantılar – rəngli kağız, karton, kağız və ya plastik qutular, flomasterlər, PVA yapışqanı, qayçı

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Gözəl təbiətin qoynunda zibillik – atılmış butulkalar, süd və konserv qutuları, paketlər və s. olan rəsm yazı lövhəsindən asılır. Müəllim:

- Bu şəkillərdə nə təsvir olunub? (fərziyyələr) .
- Əgər belə davam edərsə, nə olar? (fərziyyələr).
- Bu mənzərəni kim yaradıb? (İnsanlar) .
- Təbiəti nə üçün qorumaq lazımdır? Bunun üçün nə etmək olar? (fərziyyələr)
- “Təbiəti qorumaq yollarından biri də tullantıları lazımlı əşyalara çevirmək, onlarla ətrafi çirkləndirməməkdir”.

Tədqiqat sualı: Tullantıları lazımlı əşyalara necə çevirmək olar?

Fərziyyələr deyilir və müəllim onları yazı lövhəsində yazır.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Konserv qutusu və müxtəlif qutular, butulka, kağız qırıntılarının şəkilləri vasitəsilə şagirdlər 4 qrupa ayrılır. Hər tullantı şəklinə görə qrup yaranır. Şagirdlər dərslikdə olan mövzu ilə tanış olurlar. 1-ci qrupa şampun qabından, 2-ci qrupa konserv qutusundan, 3-cü qrupa ayaqqabı qutusundan, 4-cü qrupa isə karandaş yonqarlarından lazımlı əşyalar düzəltmək tapşırırlar. Müəllim iş zamanı rəngdən istifadə qaydalarını unutmamağı tapşırır.

Dərslikdən istifadə etməklə şagirdlər qruplarda tapşırıqlarını yerinə yetirirlər. Müəllim onlara yaxınlaşıb, lazımi istiqamətlər verir.

XQEOŞ-lər isə qruplara kömək edirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar öz konstruksiyalarından sərgi təşkil edir və “Qalereya gəzintisi” vasitəsilə bir-birinin düzəltmələrini müşahidə edirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

– Konstruksiya nədir? Kompozisiya dedikdə nə başa düşürsünüz? Tullantılardan daha nə hazırlaya bilərsiniz? Onları hazırlayan zaman rəngin rolunu nədə görürsüz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Müəllim “Təbiəti qoruyaq” adlı esse yazdırır və mətnlər yazı lövhəsindən asılır. Şagirdlər istədikləri esse ilə tanış ola bilirlər.

Qeyd: Esseni hər zaman oxutdurmaq vacib deyil. Onları toplayıb yazı lövhəsində bərkitmək olar və şagirdlər fasilələrdə oxuya bilərlər.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Jurnal, qəzet tullantılarından maraqlı kompozisiya düzəltmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Nümayişetdirmə;
- Tərtibetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini çətinliklə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini müəllimin köməyi ilə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını q i s m ə n mənimsədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını t a m mənimsədiyini nümayiş etdirir.
Rəngli kağız, karton, təbiət materiallarından istifadə edərək dekorativ kompozisiyanı səliqəsiz və kobud səhvlərlə tərtib edir.	Rəngli kağız, karton, təbiət materiallarından istifadə edərək dekorativ kompozisiyanı nümunələr əsasında tərtib edir.	Rəngli kağız, karton, təbiət materiallarından istifadə edərək dekorativ kompozisiyanı kiçik nöqsanlarla tərtib edir.	Rəngli kağız, karton, təbiət materiallarından istifadə edərək dekorativ kompozisiyanı sərbəst tərtib edir.

15. QIŞ NAĞILI

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	2.1.1.; 3.1.2.
Təlim nəticələri	- Təsvir alətləri - quraş, rəngli karandaşlar, pastel təbaşirlər vasitəsilə qış fəslinin təsvirini yaradır. - Qışı təmsil edən əsərlərdə rəng çalarlarını izah edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	anlayışın çıxarılması, müzakirə, Venn diaqramı
Fənlərarası integrasiya	İnf.1.2.3.; H-b. 1.3.2.; Az-d. 3.1.5.; Tex. 1.1.2.; 1.3.3.
Təchizat	quraş, rəngli karandaşlar, pastel təbaşirlər

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim şagirdləri 5 qrupa ayırmaq üçün vərəqdə hərəsi bir rəngdə olmaqla sevinc, qar, soyuq, fəsil, xizək sözlərini yazır. Sonra onların hər birini 5-6 hissəyə (şagirdlərin sayından asılı olaraq) bölür. Rənglərə görə şagirdlər asanlıqla qruplara ayrılırlar. Vərəq parçalarını birləşdirərək hansı sözün alındığına baxırlar. Müəllim sözləri soruşaraq yazı lövhəsinə yazır və deyir:

- Bu sözlər sizə nəyi xatırladır? (Qış fəslini).
 - Qış fəslə haqqında nə bilirsiniz? Onun möcüzələri dedikdə nə başa düşürsünüz?
- Şaxələndirmə üsulundan istifadə edərək, müəllim yazı lövhəsinin mərkəzində “Qış” sözünü yazır. Ətrafına isə şagirdlərin onun haqqında bildiklərini əlavə edir.

Tədqiqat sualı: Qış fəslini çəkmək üçün hansı təsvir qaydalarına əməl etmək lazımdır?

Fərziyyələr dinlənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Sonra müəllim soruşur:

- Dərslikdə verilən qış fəslinə aid əsərlər haqqında nə deyə bilərsiniz?
- Qışı təmsil edən əsərlərdə hansı rəng çalarlarını müşahidə edirsiniz?

Şagirdlərlə müzakirə aparılır. Müəllim qış fəslinə məxsus çalarları necə almağı soruşur. Onlar cavab verdikdən sonra deyir:

- Siz payız fəslini təsvir edərkən dərslikdə kompozisiyanın çəkilməsi ardıcılığı ilə tanış olmusunuz.

Onları yadınıza salaraq, qış fəslini təsvir edin.

Qruplar qaydalardan istifadə edib, qış fəslini təsvir edirlər. Müəllim obyektlər arasında olan ölçü və forma fərqi, rəng çalarlarını nəzərə almağı tapşırır. Müəllim yaxınlaşıb qruplara istiqamət verir.

XQEÖŞ-lərə qruplarda rəsm rənglənməsi tapşırıla bilər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

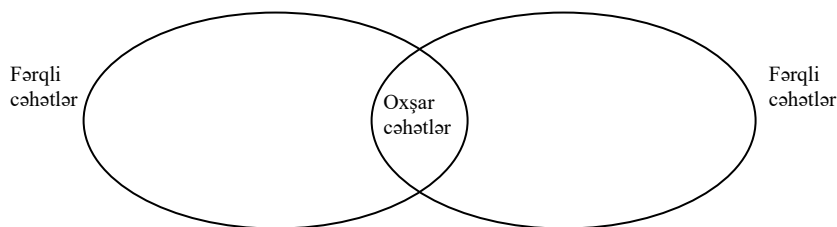
Qrupların çəkdiyi mövzu üzrə rəsmlər yazı lövhəsindən asılır və digər qruplar fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Qış fəslini təsvir edərkən 1-ci mərhələdə nə etdiniz?
- 2-ci mərhələdə nə etdiniz? və s.
- Qış fəslini rəngləyən zaman çalarları hansı əsas rənglərdən aldınız?
- Mövzu üzrə rəsm zamanı ardıcılığa əməl olunarsa, rəsm uğurlu alınar.

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Qış və payız fəslə sözlərini Venn diaqramı vasitəsilə müqayisə edib, kəsişmə hissəsində oxşar əlamətləri yazırlar.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Qış fəslinə uyğun geyinmiş insan təsviri çəkmək və quşla rəngləmək.

QİYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- İzahetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsvir alətlərindən yalnız rəngli karandaşlar və pastel təbaşirlər vasitəsilə qış fəslinin təsvirini yaradır.	Təsvir alətləri - quş, rəngli karandaşlar, pastel təbaşirlər vasitəsilə qış fəslinin təsvirini müəllimin köməyi ilə yaradır.	Təsvir alətləri - quş, rəngli karandaşlar, pastel təbaşirlər vasitəsilə qış fəslinin təsvirini kiçik nöqsanlarla yaradır.	Təsvir alətləri - quş, rəngli karandaşlar, pastel təbaşirlər vasitəsilə qış fəslinin təsvirini yaradır.
Qışı təmsil edən əsərlərdə rəng çalarlarını çətinliklə izah edir.	Qışı təmsil edən əsərlərdə rəng çalarlarını suallar əsasında izah edir.	Qışı təmsil edən əsərlərdə rəng çalarlarını lakonik izah edir.	Qışı təmsil edən əsərlərdə rəng çalarlarını ətraflı izah edir.

16. DÜŞÜNDÜRƏN HƏRFLƏR

Məşğələ növü	dekorativ-təbiiqi fəaliyyət
Alt standart	2.1.1.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	• Təsvir alətləri - sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə dekorativ hərflər yaradır. • Dekorativ hərflərin məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	fərdi iş
İstifadə olunan üsullar	müzakirə; suallar, təriflər və təkliflər
Fənlərarası inteqrasiya	Az-d.3.1.5.; Riy. 3.1.1.; İnf.1.2.1.; 1.2.3.; H-b.1.3.1.; Tex.1.3.3.; 1.3.6.
Təchizat	sadə və rəngli karandaşlar, rəngli flomasterlər, pozan

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim şagirdlərə müxtəlif nağıl kitablarında təsvir olunmuş dekorativ hərflər nümayiş etdirir və soruşur:

- Gördükləriniz haqda nə deyə bilərsiniz? (*təsvirlər, hərflər*)
- Onlar niyə adi hərflər kimi deyil? Burada nələr təsvir olunub? (*fərzziyyələr*)
- Bu hərflərə harada rast gəlmək olar? (*kitablarda, nağıllarda*)
- Biz kitabı hələ oxumadan təsvir vasitəsilə nələrin baş verdiyini anlayırıq.

Nağıllarda mətnlərə çəkilmiş təsvirlərə

illüstrasiya deyilir. Mətnin birinci — baş hərfi diqqəti cəlb edir. Rəssam özü bilərəkdən bu hərfi naxışlı, rəngli, cəlbedici edir. Bu hərfə diqqətlə nəzər salsaq, o, mətn haqqında çox şeylər söyləyə bilər. Qədim zamanlarda baş hərf qırmızı rəngi ilə seçilirdi. Elə o zamanlardan da onu “qırmızı hərf” adlandırırdılar.

Tədqiqat sualı: Dekorativ hərfi çəkmək üçün nəyi bilmək lazımdır?

Müəllim şagirdlərin fərziyyələrini dinləyir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Müəllim soruşur:

- Dərslikdə verilən mövzuda hansı hərfləri müşahidə etdiniz?
- Həmin dekorativ hərfi məzmun və forma baxımından necə izah edə bilərsiniz?

Şagirdlərlə müzakirə aparılır. Sonra müəllim şagirdlərə ən çox sevdikləri hərfi fərdi şəkildə çəkməyi tapşırır. Bu onların sevimli və ya ad, soyadlarının ilk hərfi ola bilər. Müəllim hərfi istədikləri heyvan və ya quşa, həşəratə və ya bitkilərə çevirməyi və ya sadəcə rəngarəng nəbatəti naxışlarla bəzəməyi tapşırır. Sonra onu rəngli karandaş, flomasterlərlə rəngləyə bilərlər. Şagirdlərin sərbəst işi zamanı müəllim parta arasında gəzib istiqamət verir.

XQEÖŞ-lər hazır hərfi rəngləyə bilərlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Təsvirlər təqdim edilir və hamısı yazı lövhəsinə bərkidilir. Şagirdlərin çıxışından sonra suallar, təriflər və təkliflər üsulundan istifadə edib təsvirləri müzakirə edirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim soruşur:

- Dekorativ hərfi necə tərtib etdiniz və nəyə görə?
- İllüstrasiya nədir?
- İllüstratə nədir?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Hansı illüstrasiyalara rast gəlmisiniz və baş hərf orada necə bəzədilmişdi?

Müəllim kitabların üz qabığında kitabın adının iri, müxtəlif formalı, ölçülü və rəngarəng naxışlı hərflərlə yazıldığını, kitabın bilik mənbəyi olduğunu, hərflərdən ibarət sözlərin isə böyük məna daşdığını bildirir. Hətta bir hərfin belə oxucuya çox şey haqqında danışa bildiyini söyləyir.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Nağıl kitablarından baş hərfləri seçərək onların rəngi, naxışı və hansı məna daşdığını araşdırmaq.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsvir alətləri - sadə və rəngli karandaşlar, flomasterlər vasitəsilə dekorativ hərfləri çətinliklə yaradır.	Təsvir alətləri - sadə və rəngli karandaşlar, flomasterlər vasitəsilə dekorativ hərfləri müəllimin köməyi ilə yaradır.	Təsvir alətləri - sadə və rəngli karandaşlar, flomasterlər vasitəsilə dekorativ hərfləri kiçik nöqsanlarla yaradır.	Təsvir alətləri - sadə və rəngli karandaşlar, flomasterlər vasitəsilə dekorativ hərfləri sərbəst yaradır.
Dekorativ hərfi yalnız forma baxımından şərh edir.	Dekorativ hərfi məzmun və forma baxımından suallar əsasında şərh edir.	Dekorativ hərfi məzmun və forma baxımından laqonik şərh edir.	Dekorativ hərfi məzmun və forma baxımından ətraflı şərh edir.

17. XOŞ GƏLMİSƏN, ELİN ƏZİZ BAYRAMI!

Məşğələ növü	naturadan rəsm
Alt standart	1.1.1.; 2.1.3.; 2.1.4.
Təlim nəticələri	- Təsviri sənətin natürmort janrının xüsusiyyətlərini sadalayır. - Xonçada olan nemətləri nisbi dəqiqliklə təsvir edir. - Əsas rənglərdən alınmış çalarları adlandırır.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası integrasiya	Az-d.1.2.1.; 3.1.4.; H-b. 1.3.2.; X-d.1.1.2.; Riy. 3.1.1.
Təchizat	quaş, flomasterlər, pastel tabaşirlər

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim su, od, yel, torpaq şəkilləri olan vərəqlərdən şagirdlərin sayına uyğun olaraq 5-6 nümunə çıxardır. Onları şagirdlərə paylayır. Partaların üzərində həmin sözlərə uyğun şəkillər qoyulur. Hər şagird onda olan rəsme uyğun şəkl qoyulduğu partada əyləşərək qruplar yaradırlar. Müəllim hər qrupdan şəkildə nəyin təsvir olunmasını soruşur və onları yazı lövhəsindən asır.

- Şəkillərdə nə təsvir olunub? (Od, su, yel, torpaq).
- Bunlar sizə nəyi xatırladır? (fərziyyələr. Novruz bayramını).
- Çərşənbə axşamlarını hansı bayramda səbirsizliklə gözləyirik? (Novruz bayramında).
- Novruz bayramı haqqında nə bilirsiniz? (fərziyyələr).

Tədqiqat sualı: Novruz xonçasını naturadan necə çəkmək olar?

Fərziyyələr söylənilir və bəzi şagirdlər yazı lövhəsində əyani olaraq Novruz xonçasını bacardığı kimi çəkir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Sonra qruplar naturada olan bayram xonçasını diqqətlə müşahidə edirlər və birlikdə çəkirlər. Bu zaman dərslikdə bayram xonçasını təşkil edən nemətlərin mərhələlərlə təsvirindən istifadə edilir. Rəsm zamanı nemətlərin nisbi ölçüləri nəzərə alınır. Qruplara rəngləmə mərhələsində əsas rənglərdən alınan çalarlar haqqında müzakirə aparmaq tapşırılır. Müəllim şagirdlərə yaxınlaşıb onları istiqamətləndirir.

XQEÖŞ-lər isə xonçaya daxil olan şirniyyatlardan (dərslikdə göstərilən təsvir ardıcılığına əməl etməklə) birini təsvir edə bilirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Rəsmlər təsvir edildikdən sonra yazı lövhəsindən asılır və qruplar öz fikrini söyləyir.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

– Novruz bayramı hansı fəsilə əlaqədardır? Natürmort janrı haqqında nə deyə bilərsiniz? Novruz xonçasını naturadan necə çəkdiniz? Hansı rəng çalarlarından istifadə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

– Yeni il və Novruz bayramının fərqli xüsusiyyətləri hansılardır?

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Novruz bayramına aid süjetli rəsm çəkmək.

QİYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Sadalama;
- Təsviretmə;
- Adlandırma.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsviri sənətin natülmort janrının bəzi xüsusiyyətlərini sadalayır.	Təsviri sənətin natülmort janrının xüsusiyyətlərini suallar əsasında sadalayır.	Təsviri sənətin natülmort janrının xüsusiyyətlərini qısa şəkildə sadalayır.	Təsviri sənətin natülmort janrının xüsusiyyətlərini ətraflı sadalayır.
Xonçada olan nemətləri nisbi ölçülərində kobud səhvlərlə təsvir edir.	Xonçada olan nemətləri nisbi dəqiqliklə müəllimin köməyi ilə təsvir edir.	Xonçada olan nemətləri nisbi dəqiqlikdə kiçik nöqsanlara yol verməklə təsvir edir.	Xonçada olan nemətləri nisbi dəqiqliklə düzgün təsvir edir.
Əsas rənglərdən alınmış çalarları çətinliklə adlandırır.	Əsas rənglərdən alınmış çalarları nümunələr əsasında adlandırır.	Əsas rənglərdən alınmış çalarları qismən adlandırır.	Əsas rənglərdən alınmış çalarları düzgün adlandırır.

18. YURDUMUZA BAHAR GƏLİR

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	1.1.1.; 2.1.2.; 3.1.2.
Təlim nəticələri	- Təsviri sənətin mənzərə janrının xüsusiyyətlərini sadalayır. - Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir. - Bahar fəslini əks etdirən əsərlərdə rəng çalarlarını izah edir.
İstifadə olunan iş formaları	fərdi iş, qrup işi
İstifadə olunan üsullar	şəxələndirmə, müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	H-b. 1.3.1.; 1.3.2.; Az-d.1.2.1.; Tex. 1.1.1.; 1.1.3.; 1.3.3.
Təchizat	quaş, pastel tabaşirlər, flomasterlər

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Günəş doğdu, yayıldı, Yatan ellər ayıldı. Açdı çiçəklər, güllər, Dilə gəldi bülbüllər.	Qar, çovğun gözdən itdi, Dağlarda lələ bitdi. Qanadlandı buludlar, Cücərdi yaşıl otlar.	Artdı suların səsi, Sevindirdi hər kəsi. <i>Səməd Vurğun</i>
---	--	--

Müəllim yuxarıdakı şeiri oxuduqdan sonra soruşur:

– Şeir nə haqqındadır? (Bahar). Şagirdlər mərkəzi sözü “Bahar” seçib onun haqqında bildiklərini fərdi şəkildə şəxələndirirlər.

Tədqiqat sualı: Bahar fəslini rəsm edərkən hansı təsvir qaydalarını nəzərə almaq lazımdır? Fərziyyələr söylənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan mətni oxuyurlar. Müəllim soruşur:

- Dərslikdəki mövzuda verilən əsərlər təsviri incəsənətin hansı janrına aiddir? Nəyə görə belə düşünürsünüz?
- Bahar fəslini əks etdirən əsərlərdə hansı rəng çalarlarını görürsünüz? Onları hansı rənglərin qarışığından almaq olar?

Şagirdlər bahar güllərinin (nərgiz, lələ, novruzgülü, bənövşə) şəkillərinə əsasən qruplara ayrılırlar. Qruplarda kompozisiya qaydalarını nəzərə alaraq bahar haqqında çəkəcəkləri rəsmi müzakirə edir və onu böyük vərəqlərdə təsvir edirlər. Bu zaman dərslikdə təsvir ardıcılığı verilən çiçəklənən ağac rəsminə də istifadə edirlər. Onların sərbəst işi zamanı müəllim lazımi istiqamətlər verir. İşin sonunda rəsmlər rənglənir.

XQEÖŞ-lər isə dərslikdə təsvir ardıcılığı verilən çiçəklənən ağacın rəsmini çəkirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar rəsmlərini təqdim edirlər. Bu zaman digər qruplar iş haqqında fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Rəsm zamanı bahar fəslinin hansı xüsusiyyətlərini nəzərə aldınız?
- Təbiətdə hansı yaz mənzərəsi sizi təəccübləndirib? Niyə?
- Hansı təsvir qaydalarını tətbiq etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Yazı təsvir edən hansı rəssamlarımızı tanıyırsınız? Onların əsərləri haqqında nə deyə bilərsiniz?

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Bahar çiçəklərini çəkmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Sadalama;
- Nümayişetdirmə;
- İzahetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Təsviri sənətin mənzərə janrının xüsusiyyətlərini çətinliklə sadalayır.	Təsviri sənətin mənzərə janrının xüsusiyyətlərini suallar əsasında sadalayır.	Təsviri sənətin mənzərə janrının xüsusiyyətlərini lakonik sadalayır.	Təsviri sənətin mənzərə janrının xüsusiyyətlərini ətraflı sadalayır.
Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini kobud səhvlərlə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini müəllimin köməyi ilə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini kiçik nöqsanlarla nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini sərbəst nümayiş etdirir.
Bahar fəslini əks etdirən əsərlərdə rəng çalarlarını bəzilərinə izah edir.	Bahar fəslini əks etdirən əsərlərdə rəng çalarlarını nümunələr əsasında izah edir.	Bahar fəslini əks etdirən əsərlərdə rəng çalarlarını qısa şəkildə izah edir.	Bahar fəslini əks etdirən əsərlərdə rəng çalarlarını ətraflı izah edir.

4. GÖZƏLLİK ALƏMİNƏ SƏYAHƏT

19. MƏİŞƏT ƏŞYALARININ GÖZƏLLİYİ

Məşğələ növü	yapma
Alt standart	1.1.2.; 2.1.1.; 2.1.2.
Təlim nəticələri	• Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan dulusçuluğu nümunələrə görə digərlərindən fərqləndirir. • Gil və ya plastilin vasitəsilə sadə təsvirlər yaradır. • Sadə bədii ifadə vasitəsi həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	İnf. 1.1.3.; Az-d. 3.1.5.; Riy.3.1.1.; 3.1.2.; Tex. 1.1.2.
Təchizat	plastilin və ya gil, plastik lövhə

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim gildən düzəldilmiş, üzəri naxışlarla bəzədilmiş müxtəlif qab-qacaqların şəklini və ya onları əyani olaraq nümayiş etdirir (boşqab, güldan, dolça və s.).

- Gördüklərini ümumiləşdirərək, necə adlandırmaq olar? (Qab-qacaq).
- Onlar nə üçündür? (Gündəlik istifadə üçün).
- Hansı materialdan hazırlanıb? (Gildən).
- Belə qablara məişət əşyaları deyilir.
- Onların gözəlliyi haqqında nə deyə bilərsiniz? (Üzəri naxışlarla bəzənib).

Tədqiqat sualı: Plastilindən məişət əşyasını necə düzəltmək olar?

Şagirdlərin fərziyyələri dinlənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslərdə olan materiallarla tanış olurlar. Onlar qab-qacaqların adlarına (güldan, dolça, fincan, boşqab) görə 5-6 nəfərdən ibarət 4 qrupa ayrılırlar. Sonra şagirdlərin qarşısına dulusçuluq və zərgərlik məmulatlarının şəkli qoyulur. Onlar öncə həmin məmulatları bir-birindən ayırır və nəyə görə fərqləndiyini müzakirə edirlər. Müəllim ikinci tapşırığı verir. Şagirdlərə məişətdə istifadə edilən saxsı qab-qacağı dərslərdə göstərilən yapma mərhələlərinə əməl edərək düzəltmək və onların üzərinə naxışlar əlavə etmək tapşırıqlıdır. İş zamanı qarşıya çıxan problemlərdən biri düzəltmələri qabda həcmi verilməməsidir. Naxışla bəzəyən zaman ehtiyatsızlıq edib həcmi itirə bilərlər. Müəllim bunu tez-tez xatırladır və iş zamanı qruplara yaxınlaşıb kömək edir.

XQEÖŞ-lər də qruplara cəlb olunur. Tapşırıq mürəkkəb olmadığı üçün onlar yoldaşlarına kömək edə bilərlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar işlərini təqdim edirlər. Digər şagirdlər isə yapma haqqında fikirlərini söyləyirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim şagirdlərin diqqətini tədqiqat sualına yönəldərək soruşur:

- Məişət əşyalarını düzəldən zaman nəyi nəzərə aldınız? Hər bir mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

– Evinizdə hansı gil qablar var? Onlardan necə istifadə edirsiniz? Dulusçuluq deyəndə nə başa düşürsünüz? Məişət əşyasını yapan zaman onun hissələrini, onlar arasındakı fərqi, naxışlarını, rəngini diqqətlə müşahidə etmək lazımdır.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Plastilindən istifadə edərək “Çay dəstgahı” kompozisiyasını düzəltmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Fərqləndirmə;
- Yaratma;
- Nümayişetdirmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan dulusçuluğu nümunələrə görə digərlərindən kobud səhvlərə yol verərək fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan dulusçuluğu nümunələrə görə digərlərindən müəllimin köməyi ilə fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan dulusçuluğu nümunələrə görə digərlərindən kiçik nöqsanlara yol verərək fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan dulusçuluğu nümunələrə görə digərlərindən düzgün fərqləndirir.
Gil və ya plastilin vasitəsilə sadə təsvirləri çətinliklə yaradır.	Gil və ya plastilin vasitəsilə sadə təsvirləri nümunələr əsasında yaradır.	Gil və ya plastilin vasitəsilə sadə təsvirləri mütənasibliyə əməl etmədən yaradır.	Gil və ya plastilin vasitəsilə sadə təsvirləri sərbəst yaradır.
Sadə bədii ifadə vasitəsi həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini çətinliklə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini suallar əsasında nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini qismən nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi həcmdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini tam nümayiş etdirir.

20. SUALTI DÜNYANIN SAKİNLƏRİ

Məşğələ növü	dekorativ-tətbiqi fəaliyyət
Alt standart	2.1.1.; 2.1.2.
Təlim nəticələri	• Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə balıqların təsvirini yaradır. • Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini nümayiş etdirir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	İnf.1.2.3.; Tex.1.3.3.; Riy.3.2.1.; Az-d. 3.1.4.
Təchizat	rəngli karandaşlar, pastel tabaşirlər, flomasterlər

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim şagirdlərə aşağıdakı tapmacanı oxuyur:

Üzər suda, Batar suda, Gəzər suda, Yatar suda,	Qanadları, Qolları var, Xərclənməyən Pulları var.
---	--

– Bu nədir? (Balıq). Hansı balıqları tanıyırsınız? (fərziyyələr).

Tədqiqat sualı: Balıqları vərəqdə çəkmək üçün nə etmək lazımdır?

Tədqiqat sualı nəticəsində şagirdlərin fərziyyələri dinlənir və yazı lövhəsində qeyd olunur.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər balıqların növlərinə görə qruplara bölünürlər. Hər növün şagirdlərin sayına görə 5-6 surəti verilir. Dərslikdən istifadə edərək tədqiqat işi aparılır. Qruplar orada verilən mərhələləri tətbiq etməklə balığı təsvir edir, onların üzərini müxtəlif naxış və rənglərdən istifadə edərək bəzəyirlər.

XQEÖŞ-lər isə balığı dərslikdə göstərilən ardıcılığa uyğun yapırırlar.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar balıq təsvirlərini təqdim edirlər. Bu zaman digər qruplar iş haqqında fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

– Balığı təsvir etmək üçün onun hansı xüsusiyyətlərini nəzərə aldınız? Hər bir mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

– Balıqların üzərindəki naxış və rəngləri harada tətbiq etmək olar? Balıqları təsvir edən zaman onun hissələrini, onlar arasındakı fərqi, rəngini, naxışlarını diqqətlə müşahidə etmək lazımdır.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Delfin rəsmini çəkmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- Nümayişetdirmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə balıqların təsvirini çətinliklə yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə balıqların təsvirini nümunələr əsasında yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə balıqların təsvirində detallarını unudaraq yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə balıqların təsvirini sərbəst yaradır.
Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən düzgün istifadə etmədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını mənimsədiyini müəllimin köməyi ilə nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını qismən mənimsədiyini nümayiş etdirir.	Sadə bədii ifadə vasitəsi rəngdən istifadə qaydalarını tam mənimsədiyini nümayiş etdirir.

21. TƏSƏVVÜRƏ ƏSASƏN QUŞLARI ÇƏKİRİK

Məşğələ növü	naturadan rəsm (təsəvvürə əsasən)
Alt standart	2.1.3.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	• Quşları nisbi dəqiqliklə təsvir edir. • Təsəvvürə əsasən quşları forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	açar sözlər, müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	İnf. 1.2.1.; H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d. 1.2.1.; Tex.1.3.3.; 1.3.6.
Təchizat	rəngli karandaşlar, flomasterlər, pastel tabaşirlər

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim şagirdləri qruplara ayırmaq üçün üzərinə rəngbərəng flomasterlərlə ifadələr yazılmış 5 vərəq hazırlayır: 1-ci vərəqdə “meşələrdə yaşayır” (yaşıl rəngdə); 2-ci vərəqdə “uçur” (qara rəngdə); 3-cü vərəqdə “çöllərdə yaşayır” (çəhrayı rəngdə); 4-cü vərəqdə “suda üzür” (qırmızı rəngdə); 5-ci vərəqdə “gözdür”

(göy rəngdə) sözləri yazılıb. Vərəqlər şagirdlərin sayından asılı olaraq 4-5 hissəyə bölünür. Hər hissə bir şagirdə verilir. Onlar uyğun rənglərə görə qruplaşdırılır və vərəqləri birləşdirərək sözləri bərpa edirlər. Müəllim alınan sözləri yazı lövhəsinə yazır və soruşur:

– Bu sözlər sizə nəyi xatırladır? (Quşları).

Tədqiqat sualı: Quşları vərəqdə çəkmək üçün nə etmək lazımdır? Təsəvvürə əsasən rəsm deyəndə nə başa düşürsünüz?

Fərziyyələr söylənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Quşların çəkilmə mərhələlərinə əməl etməklə qruplardakı şagirdlər rəsmi təsvir edirlər. Bundan əlavə, quşlar haqqında məlumat toplayırlar. Hər qrupa dərslikdə təsvir ardıcılığı verilən müxtəlif quş şəkli tapşırıla bilər. Onların sərbəst işi zamanı müəllim quşun hissələri arasında olan nisbəti - mütənasibliyi, onların formasını, rəngini nəzərə almağı tapşırır. İşin sonunda rəsmlər rənglənir.

XQEOŞ-lər qruplarda rəngləmə işini yerinə yetirə bilirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar rəsmlərini təqdim edirlər və quşların yaşayış tərzini, onun hissələrinin nisbəti, forması, rəngi haqqında məlumat verirlər. Bu zaman digər qruplar iş haqqında fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

– Quşları təsəvvürə əsasən çəkmək üçün onun hansı xüsusiyyətlərini nəzərə aldınız? Mərhələlərdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Təsəvvürə əsasən rəsm nə deməkdir?
- Heyvan və quşları təsvir edən rəssam necə adlanır?
- Yaxşı təsəvvürə malik olmaq üçün diqqətli olmalı, müşahidələr aparmalı, gördüklərinizi yadda saxlamalısınız.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Quşların üzərində olan naxışlardan istifadə edərək paltar bəzəmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Təsviretmə;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Quşları hissələrinin nisbi ölçülərini nəzərə almadan təsvir edir.	Quşları nisbi dəqiqliklə nümunələr əsasında təsvir edir.	Quşları nisbi dəqiqliyini kiçik nöqsanlarla təsvir edir.	Quşları nisbi dəqiqliklə düzgün təsvir edir.
Təsəvvürə əsasən quşları forma baxımından çətinliklə şərh edir.	Təsəvvürə əsasən quşları forma baxımından suallar əsasında şərh edir.	Təsəvvürə əsasən quşları forma baxımından qısa şərh edir.	Təsəvvürə əsasən quşları forma baxımından ətraflı şərh edir.

22. TƏBİƏTİN GÖZƏLLİYİ TİKMƏLƏRDƏ

Məşğələ növü	dekorativ –tətbiqi fəaliyyət
Alt standart	1.1.2.; 1.1.3.; 2.1.1.
Təlim nəticələri	• Dekorativ-tətbiqi sənətin tikmə növünü nümunələrə görə digərlərindən fərqləndirir. • Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Mirzə Qədim İrəvani və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır. • Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə tikmələrdə verilən naxışların təsvirini yaradır.
İstifadə olunan iş formaları	cütlərlə iş
İstifadə olunan üsullar	açar sözlər, qalereya gəzintisi, Venn dioqramı
Fənlərarası inteqrasiya	Az-d. 1.1.1.; 1.2.1.; X-d. 1.1.2.; H-b.1.1.1.; 1.3.2.
Təchizat	rəngli qələmlər və flomasterlər

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim yazı lövhəsindən müəyyən olunmuş hərfləri fərqli rəngdə olan aşağıdakı açar sözləri yazır:

ÖRTÜK, GEYİM, MÜTƏKKƏ, MƏRHƏBA, PƏRDƏ

Sonra soruşur:

- Bunlar nədir? (məişətdə istifadə etdiyimiz əşyalar)
- Bu əşyalar və onların gözəlliyi haqqında nə deyə bilərsiniz? (fərziyyələr)
- Fərqli rəngdə olan hərfləri sıra ilə oxusaq hansı söz alınır? (tikmə)
- Bu əşyaların üzərində rəngli ipək saplarla işlənmiş bəzəklər olur. Bu bəzəklər – xalq sənətinin növü olan tikmə üsulu ilə icra olunmuşdur.

Tədqiqat sualı: Tikmələrdə verilən naxışları necə çəkmək olar? Mirzə Qədim İrəvaninin çəkdiyi rəsmlərin məzmunu haqqında nə deyə bilərsiniz?

Müəllim şagirdlərin dedikləri bütün fikirləri yazı lövhəsinə yazır.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslərdə olan materiallarla tanış olurlar. Müəllim onlara mövzu haqqında suallar verir:

- Bu gün hansı rəssam haqqında öyrəndiniz?
- Mirzə Qədim İrəvaninin nümunə kimi verilmiş əsərlərində nə təsvir olunub?

Müəllim rəsmi cütlükdə təsvir edəcəklərini bildirir. Hər şagird yanında oturan yoldaşı ilə nəbəti və heyvanat aləminə aid tikmə naxışları düşünür və çəkir. Naxışlarda qızılqul, qərənfil, lələ, zanbaq, nar, heyva çiçəkləri, müxtəlif formalı yarpaqlar, bülbül, tovuz quşu və digər formalardan istifadə edirlər. Müəllim şagirdlərin sərbəst işi zamanı onlara yaxınlaşıb istiqamət verir.

XQEŞ-lər forması təsvir edilmiş tikmə naxışlarını rəngli karandaşlarla rəngləyirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Hər cütlük təsvir etdiyini təqdim edir. Digər şagirdlər də öz fikirlərini bildirirlər.

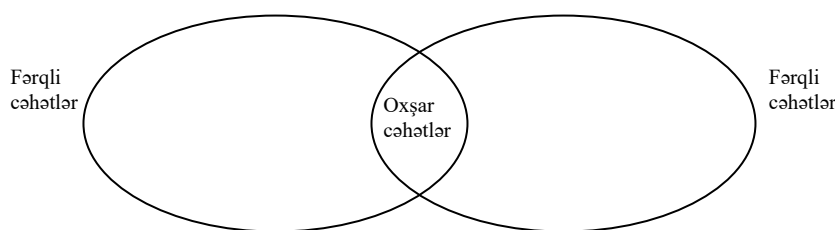
MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim soruşur:

- Mirzə Qədim İrəvaninin hansı əsərlərini tanıyırsınız və orada verilən rəng çalarları haqqında nə deyə bilərsiniz?
- Tikmələrdə verilən naxışları hansı ardıcılıqla çəkdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Dekorativ-tətbiqi sənətin növlərindən tikmə və dulusçuluğu əsas xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq Venn dioqramı vasitəsilə təhlil edin.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Parça materialından olan məişət əşyasını təsvit etmək və tikmələrdə verilən naxışlarla bəzəmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Fərqləndirmə;
- Tanıma;
- Yaratma.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Dekorativ-tətbiqi sənətin tikmə növünü nümunələrə görə digərlərindən kobud səhvlərə yol verərək fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin tikmə növünü nümunələrə görə digərlərindən suallar əsasında fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin tikmə növünü nümunələrə görə digərlərindən kiçik qüsurlara yol verərək fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin tikmə növünü nümunələrə görə digərlərindən düzgün fərqləndirir.
Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Mirzə Qədim İrəvaninin yalnız dərslikdə verilən əsərlərini tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Mirzə Qədim İrəvani və onun ən məşhur əsərlərini müəllimin köməyi ilə tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Mirzə Qədim İrəvani və onun ən məşhur əsərlərini tanıyır.	Azərbaycanın görkəmli təsviri sənət nümayəndəsi Mirzə Qədim İrəvani və onun əksər məşhur əsərlərini tanıyır.
Tikmələrdə verilən naxışların təsvirini yalnız sadə və rəngli karandaşlar vasitəsilə yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə tikmələrdə verilən naxışların təsvirini nümunələr əsasında yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə tikmələrdə verilən naxışların təsvirini kiçik səhvlərlə yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə tikmələrdə verilən naxışların təsvirini sərbəst yaradır.

23. BƏZƏK ƏŞYALARI

Məşğələ növü	dekorativ-tətbiqi fəaliyyət
Alt standart	1.1.2.; 2.1.1.; 2.2.1.
Təlim nəticələri	• Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan zərgərliyi digər nümunələrə görə fərqləndirir. • Sadə karandaş və flomasterlər vasitəsi ilə muncuq təsvirləri yaradır. • Sadə materiallar olan flomasterlər, plastilin, məftildən ritmik, dekorativ kompozisiya tərtib edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, konseptual cədvəl, qalereya gəzintisi
Fənlərarası inteqrasiya	Az-d. 1.1.1.; Tex. 1.1.2.; 1.1.3.; H-b. 1.1.1.; 1.3.1.
Təchizat	flomasterlər, plastilin, məftil

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müəllim şagirdləri muncuq, üzük, sırğa və boyunbağı şəkilləri ilə 4 qrupa ayırır. Qrupların qarşısına həmin bəzək əşyasının A4 formatda şəklini qoyur. Sonra həmin şəkilləri onlardan alıb yazı lövhəsinə bərkidir və soruşur:

- Bunlar nədir? (Muncuq, üzük, sırğa və boyunbağı şəkilləri).
- Birlikdə onları necə adlandırmaq olar? (Bəzək əşyaları).
- Bəzək əşyalarının rolu nədən ibarətdir? (fərziyyələr)

Tədqiqat sualı: Zərgərliyi digər dekorativ-tətbiqi sənət nümunələrindən necə fərqləndirmək olar? Muncuğu plastilindən yaratmaq üçün nə etmək lazımdır?

Fərziyyələr söylənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Müəllim məzmunu mənimsətmək üçün müzakirə aparır və deyir:

- Biz sizinlə dekorativ-tətbiqi sənətin dulusçuluq, tikmə, zərgərlik kimi növlərini öyrəndik. Yazı lövhəsindən asılan cədvəl vasitəsilə onları fərqləndirin.

Sonra müəllim yazı lövhəsinə tərtib etdiyi konseptual cədvəli bərkidir. Şagirdlər dekorativ-tətbiqi sənətin növləri arasında olan fərqi dərk etdiklərini göstərmək üçün onu doldururlar. Bu zaman müəllim müzakirə aparmaq üçün yönəldici suallar verir.

Meyarlar DTS-in əsas növləri	Materialı	Yaradılma üsulları	Məişətdə istifadəsi	İnsanlara faydası
Dulusçuluq				
Tikmə				
Zərgərlik				

Müəllim konseptual cədvəli doldurduqdan sonra qruplara müxtəlif muncuq düzümü çəkməyi və onları flomasterlərlə rəngləməyi tapşırır. Şagirdlər ən çox xoşlarına gələn muncuğu seçib plastilindən düzəldirlər. Muncuğun plastilindən düzəldilməsi ardıcılığı dərslikdə verilib.

XQEÖŞ-lər də qrupların işinə cəlb oluna bilərlər. Müəllim nəzarət etməlidir ki, onlara daha bəsit tapşırıqlar verilsin.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar düzəlttiklərini nümayiş etdirirlər və onları yazı lövhəsinin qarşısına düzürlər. Qalereya gəzintisi üsulu vasitəsilə digər qruplar işlərə öz münasibətini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- Bəzək əşyalarının gözəlliyi nədədir? Hər bir mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Dekorativ-tətbiqi sənət nədir? Zərgər kimdir?
- Sizin fikrinizcə, rəssamlar bəzək əşyalarını nə üçün düşünüblər?

YARADICI TƏTBİQETMƏ

İstənilən bəzək əşyasının rəsmini çəkmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Fərqləndirmə;
- Yaratma;
- Tərtib etmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan zərgərliyi digər nümunələrə görə kobud səhvlərlə fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan zərgərliyi digər nümunələrə görə müəllimin köməyi ilə fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan zərgərliyi digər nümunələrə görə kiçik səhvlərlə fərqləndirir.	Dekorativ-tətbiqi sənətin növü olan zərgərliyi digər nümunələrə görə düzgün fərqləndirir.

Sadə karandaş və flomasterlər vasitəsi ilə muncuq təsvirləri çətinliklə yaradır.	Sadə karandaş və flomasterlər vasitəsi ilə muncuq təsvirlərini nümunələr əsasında yaradır.	Sadə karandaş və flomasterlər vasitəsi ilə muncuq təsvirlərini kompozisiya həllini nəzərə almadan yaradır.	Sadə karandaş və flomasterlər vasitəsi ilə muncuq təsvirləri sərbəst yaradır.
Sadə materiallar olan flomasterlər, plastilin, məftildən yalnız dekorativ kompozisiya tərtib edir.	Sadə materiallar olan flomasterlər, plastilin, məftildən ritmik, dekorativ kompozisiyanı suallar əsasında tərtib edir.	Sadə materiallar olan flomasterlər, plastilin, məftildən ritmik, dekorativ kompozisiyanı səliqəsiz tərtib edir.	Sadə materiallar olan flomasterlər, plastilin, məftildən ritmik, dekorativ kompozisiyanı sərbəst tərtib edir.

24. NAĞILLARDA XEYİRXAHLIQ VƏ QƏDDARLIQ

Məşğələ növü	mövzu üzrə rəsm
Alt standart	2.1.1.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	- Sadə və rəngli karandaşlar, flomasterlər, pastel təbəşirlər vasitəsilə illüstrasiyalar yaradır. - Nağıllara çəkilmiş illüstrasiyaları məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, t-sxem
Fənlərarası integrasiya	H-b. 1.1.1.; 1.3.2.; Az-d. 1.2.1.; Tex. 1.3.3.; 1.3.6.
Təchizat	rəngli karandaşlar, flomasterlər, pastel təbəşirlər

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim Təpəgözün rəsmini göstərir.

– Bu, kimin rəsidir? (Təpəgözün). O, kimdir? Onun haqqında nə bilirsiniz? (Nağıl qəhrəmanı).

Sonra kiçik qadın ayaqqabısı, odun şələsi, findıq qabığı, un və ya xəmir şəkillərini göstərir.

– Göstərilən rəsmlərdəki əşyalar hansı nağıl qəhrəmanına aiddir? (fərziyyələr)

– Bu nağıllarda hansı qəhrəman xeyirxah, hansı qəddar obrazı ilə yadda qalıb? (fərziyyələr).

Müəllim şagirdləri nağıl personajlarına görə (Göyçək Fatma, Cırtan, Tıq-tıq xanım, Qoğal, Təpəgöz) qruplara ayırıraq, hər qrupa öz qəhrəmanı haqqında məlumat verməyi tapşırır. Hər qrup nümayəndələri öz aralarında müzakirə etdikləri qəhrəmanın “+” və “–” cəhətlərini t-sxem vasitəsilə tərtib edərək cavablandırırlar.

“+” cəhətlər	“–” cəhətlər
–	–

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar.

Tədqiqat sualı: İllüstrasiya çəkən zaman nəyi nəzərə almaq lazımdır?

Fərziyyələr dinlənir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Qruplar öncə illüstrasiya çəkəcəkləri nağılı müəyyənləşdirirlər. Sonra bu nağıldan bir süjet seçirlər. Kompozisiya qaydalarına əməl etməklə təsvir edirlər. Nəzərə alırlar ki, rəsmdə boşluq olmasın və personajlar arasında əlaqə yaransın. Müəllim də onlara müəyyən istiqamətlər verir və iş zamanı bütün uşaqların iştirakının vacibliyini xüsusi vurğulayır. Bundan başqa təqdimat zamanı çəkdikləri illüstrasiyanın məzmunu və forması haqqında məlumat verəcəklərini xatırladır. Şagirdlər rəsmi sadə karandaşla qurduqdan sonra onu rəngləyirlər. XQEÖŞ-lər isə yalnız nağıl qəhrəmanını təsvir edirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar çəkdikləri illüstrasiyanı təqdim edir və təsvirin məzmunu, forması haqqında məlumat verirlər. Bu zaman digər qruplar iş haqqında fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

- İllüstrasiya nədir və onu necə çəkmək olar?
- Dərslikdəki illüstrasiyalar haqqında nə deyə bilərsiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Oxuduğun nağıllarda təsvir olunan obrazlar haqqında nə deyə bilərsiniz?

YARADICI TƏTBİQETMƏ

“Bir qalanın sirri” nağılında olan “Qəddar hökmdar” obrazını təsvir etmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər, pastel təbəşirlər vasitəsilə illüstrasiyaları mütənasiblikdə kobud səhv edərək yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər, pastel təbəşirlər vasitəsilə illüstrasiyaları müəllimin köməyi ilə yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər, pastel təbəşirlər vasitəsilə illüstrasiyaları kompozisiya həllində səhv edərək yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər, pastel təbəşirlər vasitəsilə illüstrasiyaları sərbəst yaradır.
Nağıllara çəkilmiş illüstrasiyaları yalnız məzmun baxımından şərh edir.	Nağıllara çəkilmiş illüstrasiyaları məzmun və forma baxımından suallar əsasında şərh edir.	Nağıllara çəkilmiş illüstrasiyaları məzmun və forma baxımından qısa şərh edir.	Nağıllara çəkilmiş illüstrasiyaları məzmun və forma baxımından ətraflı şərh edir.

25. NƏQLİYYAT VASİTƏLƏRİNİ ÇƏKİRİK

Məşğələ növü	naturadan rəsm (təsəvvürə əsasən)
Alt standart:	2.1.1.; 2.1.3.
Təlim nəticələri:	• Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə nəqliyyat vasitəsinin təsvirini yaradır. • Nəqliyyat vasitəsinə nisbi dəqiqliklə təsvir edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	müzakirə
Fənlərarası inteqrasiya	Az-d.3.1.5.; Tex. 1.3.2.; 4.1.2.; Riy. 3.1.1.
Təchizat	flomasterlər, rəngli karandaşlar

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müxtəlif maşın şəkilləri yazı lövhəsindən asılır. Müəllim soruşur:

- Bunlar nədir? (Maşınlar).
- Maşınlar nə üçün lazımdır? (Bizi bir yerdən digər yerə aparmaq üçün).
- Şəkillərdə gördüyünüz maşınlar – nəqliyyat vasitələri necə adlanır? (fərziyyələr)
- Daha hansı nəqliyyat vasitələrini tanıyırsınız? (fərziyyələr)

Tədqiqat sualı: Nəqliyyat vasitələrinin rəsmini təsəvvürə əsasən necə çəkmək olar?

Fərziyyələr deyilir. Bəzi şagirdlər yazı lövhəsində onları çəkirlər.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Vərəqlərdə yazılmış *avtobus*, *maşın*, *helikopter*, *gəmi* sözlərinə əsasən şagirdlər 4 qrupa ayrılırlar. 1-ci qrup avtobus, 2-ci qrup maşın, 3-cü qrup helikopter, 4-cü qrup gəmi təsvirini yaddaşa əsaslanaraq çəkir. Bunun üçün şagirdlər dərslikdə verilən mətnlə tanış olurlar. Orada göstərilən ardıcılığa əməl etməklə,

nəqliyyat vasitələrini təsvir edirlər. Təsvir zamanı nəqliyyat vasitəsinin hissələri arasında olan mütənəsibliyi, nisbi ölçüləri nəzərə alırlar.

XQEOŞ-lər isə avtobus çəkən qrupda əyləşə bilirlər.

ƏLAVƏ MATERIAL: Müəllim deyir: Uşaqlar, hamınız maşına minmisiniz və oyuncaqlarınızın arasında rəssam-konstruktorların sizin üçün yaratdıqları nəqliyyatın müxtəlif növləri də var: avtobus, tramvay, yük maşını, qatar, təyyarə, helikopter...

Evinizdə nə qədər oyuncaq maşın növləri var! Onlardan da çoxuna şəhərimizin küçələrində rast gəlmək olar! Sizin fikrinizcə, müasir avtomobillərin formaları nə üçün axıcıdır? Müxtəlif növ maşınların yaradılmasında dizaynerin təbiəti müşahidə etməyinin nə kimi rolu var? Konstruktorlar təbiətin dərin sirlərinə nə dərəcədə yiyələnə bilirlər? Onların fantaziyasının həddü yoxdur, saysız-hesabsızdır! Məsələn, konstruktorlar kenquru-avtomobil icad etmək fikrindədirlər. Belə avtomobillərə yaxşı yollar lazım deyil, onlar hər yerdən keçəcək, bütün maneələri aşacaq. Diqqətləyi q faktıdır ki, indi dizaynerlər pinqvinlərə də çox diqqət yetirirlər. Axı pinqvin ağır tərənəməyinə baxmayaraq, təhlükə vaxtı çox cəld və çevik ola bilir – qar üzərində uzanıb, ayaq və qanadları ilə çox sürətlə sürüşür.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Qruplar işlərini nümayiş etdirirlər. Çəkdiqləri nəqliyyat vasitəsinin hissələrinin nisbi ölçüləri müzakirə edildi. Digər qruplar fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim diqqəti tədqiqat sualına yönəldir və soruşur:

- Nəqliyyat vasitələrini təsvirə əsasən çəkmək üçün onun hansı xüsusiyyətlərini nəzərə aldınız?
- Hər mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

- Nəqliyyat vasitələri arasında hansı fərqlər var?

1, 2-ci qruplar avtobusla maşının, 3, 4-cü qruplar isə helikopter ilə gəminin fərqi, onlar haqqında bildikləri məlumatları söyləyirlər.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Mövcud olmayan, xəyallarında canlandırdıqları nəqliyyat vasitəsini çəkmək.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Yaratma;
- Təsvir etmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə nəqliyyat vasitəsinin təsvirini çətinliklə yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə nəqliyyat vasitəsinin təsvirini nümunələr əsasında yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə nəqliyyat vasitəsinin təsvirini kiçik səhvlərlə yaradır.	Sadə və rəngli karandaşlar, flamasterlər vasitəsilə nəqliyyat vasitəsinin təsvirini sərbəst yaradır.
Nəqliyyat vasitəsini nisbi dəqiqlikdə kobud səhvlərə yol verməklə təsvir edir.	Nəqliyyat vasitəsini nisbi dəqiqliklə müəllimin köməyi ilə təsvir edir.	Nəqliyyat vasitəsini nisbi dəqiqliyi əsasən nəzərə alaraq təsvir edir.	Nəqliyyat vasitəsini nisbi dəqiqliklə düzgün təsvir edir.

26. GÜLLƏRİN MÖCÜZƏSİ

Məşğələ növü	dekorativ-tətbiqi fəaliyyət (aplikasiya)
Alt standart	2.2.1.; 3.1.1.
Təlim nəticələri	• Rəngli kağız, kartondan ritmik, dekorativ kompozisiya tərtib edir. • Düzəltmələri gülləri məzmun və forma baxımından şərh edir.
İstifadə olunan iş formaları	fərdi iş
İstifadə olunan üsullar	müzakirə, qalereya gəzintisi, esse
Fənlərarası integrasiya	İnf. 1.2.1.; Tex. 1.3.2.; 1.3.3.; Az-d. 1.2.1.
Təchizat	rəngli kağızlar, karton, qayçı, yapışqan

DƏRSİN GEDİŞİ

MOTİVASİYA

Müxtəlif gül dəstələrindən ibarət kompozisiyaların rəsmləri asılır.

- Gördüyünüz rəsmlərdə nələr təsvir olunub? (Güllər).
- Onlara ən çox haralarda rast gəlinir? (fərziyyələr)
- Güllərdən necə istifadə etmək olar? (fərziyyələr)
- Bu gün rəngli kağızlardan güllər düzəldəcəksiniz.

Tədqiqat sualı: Rəngli kağızlardan güllər düzəltmək üçün nə etmək lazımdır?

Fərziyyələr söylənilir.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər dərslikdə olan materiallarla tanış olurlar. Burada güllərdən aplikasiya düzəltməyin qaydası mərhələlərlə verilmişdir. Şagirdlər güllərdən aplikasiya düzəltmək üçün birinci mərhələdə rəngbərəng dairə kəsir, simmetriya oxundan qatlayır.

İkinci mərhələdə qatlanmış yarımdairələri dörd bərabər hissəyə bölürlər. Üçüncü mərhələdə onu kiçik dairəyə kimi xətlər boyunca kəsirlər. Dördüncü mərhələdə kəsilmiş hissələri buraraq sıxırırlar. Sonra bundan daha iki nümunə hazırlayırlar. Beşinci mərhələdə gülün hazırlanmış hər nümunəsini iç-içə yerləşdirərək bərkidirlər. Altıncı mərhələdə yarpaqlarını da göstərilən ardıcılıqla kəsərək onları uyğun bildikləri rəngli və-rəqə yapışdıraraq açıqca düzəldirlər. Müəllim təqdimat zamanı şagirdlərə düzəltdiyi güllərin hansı fəslə aidliyi, hansı rəngə, yabanı və ya ev gülü olduğu, forması haqqında məlumat verəcəklərini xatırladır.

XQEÖŞ-lər adi çobanyastığı gülünü düzəldə bilirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Bütün düzəldilən açıqcalar sərgi şəklində yazı lövhəsinin qarşısına düzülür. Şagirdlər güllərin məzmunu və forması haqqında məlumat verirlər. Qalereya gəzintisi üsulundan istifadə etməklə onlar yoldaşlarının işləri ilə tanış olurlar.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim diqqəti tədqiqat sualına yönəldir və soruşur:

- Güllərdən aplikasiya düzəltmək üçün onun hansı xüsusiyyətlərini nəzərə aldınız?
- Hər bir mərhələdə nə etdiniz?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Müəllim:

- Güllər haqqında 5 dəqiqəlik esse yazın.
- Hər kəs hazırladığı aplikasiyaları anasına hədiyyə verə bilər. Sizin düzəltdiyiniz gül dəstəsi ananızın çox xoşuna gələcək, onun üçün əsl hədiyyə olacaq – axı onu siz öz əllərinizlə düzəltdiniz.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Rəngli kağızlardan istədikləri gülü düzəltmək.

QİYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Tərtibitmə;
- Şərhetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Rəngli kağız, kartondan ritmik, dekorativ kompozisiyanı mütənəsnəbliyə əməl etmədən tərtib edir.	Rəngli kağız, kartondan ritmik, dekorativ kompozisiyanı nümunələr əsasında tərtib edir.	Rəngli kağız, kartondan ritmik, dekorativ kompozisiyanı səliqəsiz tərtib edir.	Rəngli kağız, kartondan ritmik, dekorativ kompozisiyanı sərbəst tərtib edir.
Düzəltdikləri gülləri məzmun və forma baxımından çətinliklə şərh edir.	Düzəltdikləri gülləri məzmun və forma baxımından suallar əsasında şərh edir.	Düzəltdikləri gülləri məzmun və forma baxımından lakonik şərh edir.	Düzəltdikləri gülləri məzmun və forma baxımından geniş şərh edir.

27. DÜNYANIN MƏŞHUR MUZEYLƏRİ

Məşğələ növü	təsviri sənət haqqında söhbət
Alt standart	3.1.1.; 3.1.2.
Təlim nəticələri	- Muzeylərdə olan sənət əsərlərini məzmun və forma baxımından şərh edir. - Verilmiş əsərdə rəng çalarlarını izah edir.
İstifadə olunan iş formaları	qrup işi
İstifadə olunan üsullar	beyin həmləsi, ziqzaq
Fənlərarası integrasiya	Az-d.1.2.1.; İnf. 1.2.1.; 1.2.3.; H-b.. 1.3.2.
Təchizat	vatman vərəqi

DƏRSİN GEDİŞİ MOTİVASİYA

Müəllim müxtəlif muzey şəkillərini yazı lövhəsindən asaraq soruşur:

- Şəkillərdə nəyin təsvirini görürsünüz? (fərziyyələr)
- Bunlar muzeylərin təsviridir. Muzey deyəndə nə başa düşürsünüz? Fərziyyələr yazı lövhəsinə bərkidilmiş vatman vərəqinə yazılır. (Xalq üçün dəyərli olan təsviri incəsənət əsərlərinin saxlandığı yer).

Tədqiqat sualı: İncəsənət əsərlərinin muzeylərdə saxlanılmasının səbəbi nədədir?

Müəllim şagirdlərin dedikləri bütün fikirləri yazı lövhəsinə yazır.

TƏDQİQATIN APARILMASI

Şagirdlər Topqapı sarayı, Luvr, Ermitaj və Azərbaycan İncəsənət muzeylərinin şəkilləri ilə 4 “doğma” qrupa ayrılırlar. Hər “doğma” qrupun üzvləri 1-dən 3-ə kimi sayırlar. Eyni rəqəmi sayan şagirdlər “ekspert” qruplarda əyləşirlər. 1-ci “ekspert” qrupu dərslərdən Luvr muzeyi, 2-ci “ekspert” qrupu Topqapı sarayı muzeyi və 3-cü “ekspert” qrupu isə Ermitaj muzeyi haqqında məlumatlanırlar. “Ekspert” qrupların hər biri öz muzeyi haqqında məlumatı dəqiqləşdirdikdən sonra “doğma” qruplarına qayıdırlar. “Doğma” qruplarda hər ekspertdən 1 və ya 2 nümayəndə olur. Onlar öz muzeyləri və orada saxlanılan nümunələr haqqında yoldaşlarına da məlumat verirlər. Nəticədə hər “doğma” qrup bütün muzeylər və oradakı nümunələr haqqında məlumat toplayır. Şagirdlər muzeydə olan məşhur sənət əsərlərini məzmun və forma baxımından təhlil edir, rəng çalarları haqqında müzakirə aparırlar. Sonra mövzu haqqında təqdimat hazırlanır və vərəqdə tərtib edilir.

XQEOŞ-lər muzeylərdən birinin şəklini çəkirlər.

MƏLUMAT MÜBADİLƏSİ

Hər qrup nümayəndəsi öyrəndikləri haqqında təqdimat verir. Digər şagirdlər də öz fikirlərini bildirirlər.

MƏLUMATIN MÜZAKİRƏSİ VƏ TƏŞKİLİ

Müəllim soruşur:

- Muzeylər haqqında nə öyrəndiniz? Azərbaycan sənətkarlarının əsərləri olan hansı muzeyləri tanıyırsınız? Muzeylər nə üçün yaradılır? Dünyanın məşhur muzeyləri hansılardır? Orada olan əsərlər - onların məzmunu, forması, rəngi haqqında nə deyə bilərsiniz? İncəsənət əsərlərinin muzeylərdə saxlanılmasının səbəbi nədir?

ÜMUMİLƏŞDİRMƏ VƏ NƏTİCƏ

Müəllim beyin həmləsi zamanı şagirdlərin muzeylər və nümunələr haqqında dedikləri fikirlərin üzərinə qaydır. Onları bir-bir oxuyur, düz və səhv fikirlər müzakirə olunur.

YARADICI TƏTBİQETMƏ

Məşhur muzeylər haqqında əlavə məlumat toplamaq.

QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Qiymətləndirmə meyarları:

- Şərhetmə;
- İzahetmə.

I səviyyə	II səviyyə	III səviyyə	IV səviyyə
Muzeylərdə olan sənət əsərlərini yalnız məzmun baxımından şərh edir.	Muzeylərdə olan sənət əsərlərini məzmun və forma baxımından müəllimin köməyi ilə şərh edir.	Muzeylərdə olan sənət əsərlərini məzmun və forma baxımından qısa şərh edir.	Muzeylərdə olan sənət əsərlərini məzmun və forma baxımından ətraflı şərh edir.
Verilmiş əsərdə rəng çalarlarını çətinliklə izah edir.	Verilmiş əsərdə rəng çalarlarını suallar əsasında izah edir.	Verilmiş əsərdə rəng çalarlarından əsaslarını izah edir.	Verilmiş əsərdə rəng çalarlarını geniş izah edir.

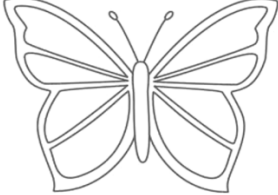
KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ NÜMUNƏLƏRİ

Qeyd. Summativ qiymətləndirmə nümunələrində tövsiyə olunan tapşırıqlar müxtəlifdir. Təqdim olunan tapşırıq nümunələri şagirdin bölmədə öyrəndikləri bilik və bacarıqları qiymətləndirmək üçün tərtib olunmuş tapşırıqlardır. Nümunələrdə sonuncu – yaradıcı tapşırıq şagirdin yaradıcılıq qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Yaradıcı tapşırığın əhəmiyyəti böyük olduğu üçün şagirdi qiymətləndirərkən bu tapşırıqların yerinə yetirilməsinə üstünlük verilməsi məqsədəuyğundur. Müəllim kiçik summativ qiymətləndirmə zamanı şagirdin bilik və bacarığını yalnız yaradıcı tapşırıqla da yoxlaya bilər. Lakin bu, elə bir tapşırıq olmalıdır ki, bir neçə mövzunu özündə cəmləşdirsən, bilik və bacarıqları da əks etdirsən. Nümunə olaraq KSQ №3-ə baxmaq olar.

KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ nümunəsi (KSQ №1)

Ad _____ Soyad _____ Sınıf _____ Tarix _____

Suallar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		Mənzərə		Ümumi
Cavab variantı	a.	a.	a.	a.								Kompozisiya		Suallar+ yaradıcı tapşırıq
	b.	b.	b.	b.								Payız fəslı		
	c.	c.	c.	c.								Rəng həlli (qarışıq rəng)		
												Orijinallıq (yaradıcılıq)		
Qiymət												Qiymət		

1. Rəssam — insandır: a. hekayələr yaradan b. musiqi bəstələyən c. incəsənət əsərləri yaradan	2. Akvarel boya: a. qatıdır, sudan az istifadə olunur b. yapışqandır, sudan istifadə olunmur c. şəffafdır, sudan çox istifadə olunur
3. Quş boya: a. qatıdır, sudan az istifadə olunur b. yapışqandır, sudan istifadə olunmur c. şəffafdır, sudan çox istifadə olunur	4. Payızda daha çox hansı rəngləri müşahidə edirik? a. qırmızı, sarı, narıncı b. ağ, mavi, göy c. yaşıl, çəhrayı, qəhvəyi
5. Əsas rəngli karandaşlarla boyayın. 	6. Qarışıq rəngli karandaşlarla boyayın.
7. İsti rəngli karandaşlarla boyayın. 	8. Soyuq rəngli karandaşlarla boyayın.
9. Hansı 2 rəngin qarışığından yaşıl rəng alınır? Rənglə və qeyd edin. _____ + _____ = _____	10. Hansı 2 rəngin qarışığından bənövşəyi rəng alınır? Rənglə və qeyd edin. _____ + _____ = _____
Yaradıcı tapşırıq. A4 formatlı vərəqdə qarışıq rənglərdən ibarət rəsm çəkin. Burada payız fəslini göstərməyə çalışın. Səliqəli rəngləyin, kompozisiyanı düzgün yerləşdirin. Qiymətləndirmə meyarları ilə cədvəldə tanış olun.	

KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ nümunəsi (KSQ № 2)

Ad _____ Soyad _____ Sinif _____ Tarix _____

Suallar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		Simmetrik əşyalar		Ümumi
Cavab variantı	a.	a.	a.	a.	a.	a.	a.	a.	a.	a.	Yaradıcı tapşırıq	Kompozisiyanın qurulması		Suallar+ yaradıcı tapşırıq
	b.	b.	b.	b.	b.	b.	b.	b.	b.	b.		Səliqəli rəngləmə		
	c.	c.	c.	c.	c.	c.	c.	c.	c.	c.		Orijinallıq (yaradıcılıq)		
Qiymət														
												Qiymət		

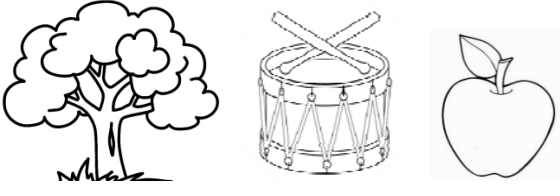
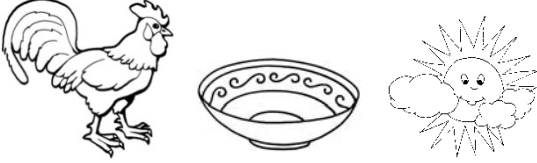
1. Naturadan rəsm nədir? a. qarşımızda olan varlıqları çəkmək b. oxunanın əsasında fikirləşib çəkmək c. təxəyyülə əsasən çəkmək	2. Ornament nədir? a. təkrarlanan naxış b. bəzək əşyası c. bəzəkli xalça
3. Həndəsi ornament ibarətdir: a. bitkilərdən b. fiqurlardan c. heyvanlardan	4. Nəbati ornament ibarətdir: a. fiqurlardan b. bitkilərdən c. heyvanlardan
5. Aplikasiya — təsvirdir: a. rəngli kağızlarla yapışdırılmış b. plastilindən yapılmış c. boyalarla çəkilmiş	6. Simmetriya nə deməkdir? a. hissələr fərqlənməlidir b. hissələr ayrı olmalıdır c. hissələr üst-üstə düşməlidir
7. Heyvan və quşları çəkən rəssam necə adlanır? a. natura b. müşahidəçi c. animalist	8. Quş, heyvan, balıq və həşəratların təsviri necə adlanır? a. qrafika b. animalistika c. aplikasiya
9. Animalistika janrına aid olanları rəngli karandaşlarla boyayın, olmayanı qeyd edin. a. b. c.	10. Simmetrik olmayanı rəngləyin və qeyd edin. a. b. c.

Yaradıcı tapşırıq: A4 formatlı rəsm vərəqində simmetrik obyektlərdən ibarət maraqlı rəsm çək. Rəsmnin kompozisiyasının düzgün qurulmasını nəzərə alın. Qiymətləndirmə meyarları ilə cədvəldə tanış olun .

KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRMƏ nümunəsi (KSQ № 3)

Ad _____ Soyad _____ Sinif _____ Tarix _____

Suallar	1	2	3	4	5	6		Rəssamın ən məşhur əsərlərinin adı		Ümumi
Cavab variantı	a.	a.	a.	a.	a.	a.	Yaradıcı tapşırıq	Rəssam əsərlərinin təhlili		Suallar + yaradıcı tapşırıq
	b.	b.	b.	b.	b.	b.		Məlumatın dolğunluğu		
	c.	c.	c.	c.	c.	c.				
Qiymət								Qiymət		

1. Təbiət təsvirləri necə adlanır? a. Mənzərə b. Natürmort c. Animalistika	2. Əşyaların təsviri necə adlanır? a. Mənzərə b. Natürmort c. Animalistika
3. Heykəltəraş – rəssamdır: a. Rəsm çəkən b. Aplikasiya hazırlayan c. Heykəl yaradan	4. Hansı rəssam öz əsərlərini daha çox neft daşlarına həsr etmişdir? a. Cəlal Qayağdı b. Mikayıl Abdullayev c. Maral Rəhmanzadə
5. Mənzərə rəsmində təsvir olunanları rəngli karandaşlarla boyayın. a. b. c	6. Natürmortlarda təsvir olunanları rəngli karandaşlarla boyayın. a. b. c

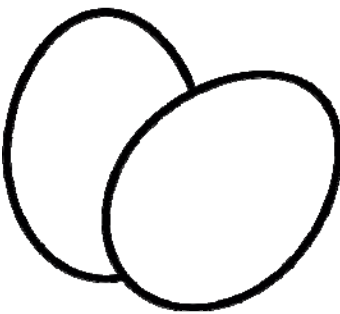
7. Azərbaycanın görkəmli rəssamları haqqında bildiklərinizi yaz. Qiymətləndirmə meyarları ilə cədvəldə tanış olun.

Rəssamlar	Rəssamın ən məşhur əsərlərinin adı	Rəssam öz əsərlərində daha çox nələri təsvir edirdi?	Rəssam öz əsərlərini təsviri sənətin hansı növlərində yaratmışdır?
Mikayıl Abdullayev			
Maral Rəhmanzadə			
Cəlal Qaryağdı			

KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ nümunəsi (KSQ № 4)

Ad _____ Soyad _____ Sınıf _____ Tarix _____

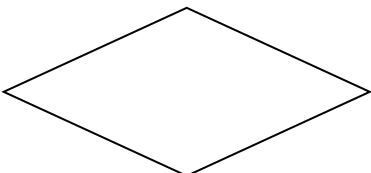
Suallar	1	2	3	4	5	6	7	8		Yaz mənzərəsi		Ümumi
Cavab variantı	a.	a.	a.	a.	a.	a.			Yaradıcı tapşırıq	Kompozisiyanın düzgün qurulması		Suallar+ yaradıcı tapşırıq
	b.	b.	b.	b.	b.	b.				Yaz fəslinin əlamətləri		
	c.	c.	c.	c.	c.	c.				Rəngləmə		
										Orijinallıq (yaradıcılıq)		
Qiymət										Qiymət		

1. İllüstrasiya – çəkilmiş təsvirdir: a. Hekayəyə b. Mətnə c. Natura üzrə	2. İllüstrator – rəssamdır: a. Kitabdakı hadisələri çəkən b. Naturada olanları çəkən c. Mövzu üzrə çəkən.
3. Novruz süfrəsi nəyə aiddir? a. Mənzərə b. Natürmort c. Hər ikisinə	1. Qış fəslində hər tərəf rəngə boyanır: a. Ağ b. Qırmızı c. Yaşıl
2. Qış fəslinə aid olanları rəngli karan- daşlarla boyayın. a. b. c.	3. Yaz fəslinə aid olanları rəngli karan- daşlarla boyayın. a. b. c.
4. Novruz yumurtalarını naxışlarla bəzəyin və rəngli karandaşlarla boyayın. 	8. Yaz ağacında çatışmayan detalları çəin və boyayın.
Yaradıcı tapşırıq. A 4 formatlı rəsm vərəqində yaz mənzərəsini təsvir edin. Yaz fəslinin əlamətlərini rəsmdə göstərməyə çalışın. Vərəqdə kompozisiyanı düzgün qurun və səliqəli rəngləyin. Qiymətləndirmə meyarları ilə cədvəldə tanış ol.	

KİÇİK SUMMATİV QİYMƏTLƏNDİRMƏ nümunəsi (KSQ № 5)

Ad _____ Soyad _____ Sinif _____ Tarix _____

Suallar	1	2	3	4	5	6	7	8		Natürmort		Ümumi
Cavab variantı	a.	a.	a.	a.	a.	a.			Yaradıcı tapşırıq	Kompozisiya		Suallar+ yaradıcı tapşırıq
	b.	b.	b.	b.	b.	b.				Saxsı qablar		
	c.	c.	c.	c.	c.	c.				Rəngləmə		
										Orijinallıq (yaradıcılıq)		
Qiymət										Qiymət		

1. Hansı rəssam tikmələr üçün naxış-rəsmlər çəkmişdir? a. Maral Rəhmanzadə b. Mirzə Qədim İrəvani c. Mikayıl Abdullayev	2. Tikmələrdə naxışlar görmək olar: a. Gül-çiçəklərin b. Quş və heyvanların c. Hər ikisinin
1. Duluşçuluq sənətinə aiddir: a. Gil əşyalar b. Şüşə əşyalar c. Mis əşyalar	2. Təsəvvür əsasında rəsm çəkilir: a. Əvvəlki müşahidələrə əsasən b. Ətrafa baxıb çəkərkən c. Yadda saxlamaq əsasında
3. Yapma işlərini yerinə yetirmək olar: a. Rəngli kağızlarla b. Gil ilə c. Pastel təbəşirlərlə	4. Gildən qablar hazırlayırlar: a. Saxsı b. Şüşə c. Mis
5. Verilmiş formaya uyğun balıq çəkin, pulcuqlarını bəzəyin və rəngləyin. 	6. Saxsı qabın ikinci yarısını çəkərək tamamlayın. Üzərini naxışlarla bəzəyin və uyğun rənglə boyayın.
Yaradıcı tapşırıq: A4 formatlı rəsm vərəqində saxsı qablardan ibarət natürmort çəkin. Vərəqdə qabların kompozisiyasının düzgün qurulmasını nəzərə alın. Qabları müxtəlif formalarda çəkin, uyğun rənglə boyayın və üzərini bəzəyin. Qiymətləndirmə meyarları ilə cədvəldə tanış olun.	

KİÇİK SUMMATİV QIYMƏTLƏNDİRMƏ nümunəsi (KSQ № 6)

Ad _____ Soyad _____ Sinif _____ Tarix _____

Suallar	1	2	3	4	5	6	7		Nağıl		Ümumi
Cavab variantı	a.	a.	a.	a.	a.	a.	a.	Yaradıcı tapşırıq	Kompozisiya		Suallar+ yaradıcı tapşırıq
	b.	b.	b.	b.	b.	b.	b.		Nəqliyyat vasitələri		
	c.	c.	c.	c.	c.	c.	c.		Rəngləmə		
									Orijinallıq (yaradıcılıq)		
Qiymət									Qiymət		

1. Bəzək əşyası aiddir: a. Zərgərliyə b. Mənzərəyə c. Natürmorta	2. Zərgərlik əşyaları bəzənilir: a. Mirvarilərlə b. Qiymətli daşlarla c. Hər ikisi ilə
3. Nəqliyyat vasitələrinə aiddir: a. Avtobus, qatar b. Təyyarə, gəmi c. Hər ikisi	4. Zərgər – rəssamdır: a. qab-qacaq düzəldən b. mebel quraşdırın c. bəzək əşyaları hazırlayan

5. Bəzəkli əşyalar arasında zərgərliyə aid olmayanı rəngləyin.

a.

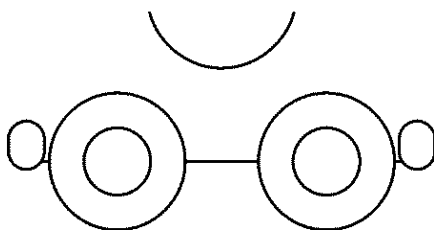

b.

c.

6. Nəqliyyat vasitəsinə çəkərək tamamlayın və rəngləyin.

7. Güldən və gülün yarı hissəsini çəkərək tamamlayın və rəngləyin.

Yaradıcı tapşırıq: A4 formatlı rəsm vərəqində təxəyyülünə əsasən elə bir nağıl düşünün və çəkin ki, orada nəqliyyat vasitələri olsun. Nağılın əsas qəhrəmanını müəyyən edin. Vərəqdə nağılın kompozisiyasının düzgün qurulmasını nəzərə alın. Çəkdiyiniz illüstrasiyanı adlandırın. Qiymətləndirmə meyarları ilə cədvəldə tanış olun.

Müəllim qiymətləndirmə vasitələrinin hazırlanmasında dərsliyin hər bölmə üzrə “Ümumiləşdirici tapşırıqlar” blokunda olan tapşırıq növlərindən də istifadə edə bilər.

ÖYÜNÜ YOXLA
1-ci bölmə üzrə

1. Rəssamın istifadə etdiyi materialları ardıcılığa əsasən göstər:

qışq → pastel təbəqə → akvarel → plastilin

1 2 3 4

2. Əsas və qarışıq rəngləri sadəlaşdır.

1 2 3 4 5 6 7

3. Əsas rənglərdən hansı qarışıq rənglər alınır? Nümunələr əsasında izah et.

4. Rəssam əsərində müəyyən et:

*Əsas və qarışıq rənglər

*İsti və ya soyuq rənglər

Gülü Mustafayev: "Bakıda Esmə"

Nəziq Nəziqova: "Nəziqin qızı"

5. Düzgün verilmiş kompozisiyanı müəyyən et.

1 2 3 4

ÖYÜNÜ YOXLA
3-cü bölmə üzrə

1. Özün Əzizmədin və Bəhriz Kəngərinin ən çox çəkdiyi təsviri fəndlərə əsasən seç:

İnsanın gündəlik həyatı | Təbiiat təsviri | İnsan xarakterinin təsviri

2. Kədərləndirici hadisələri müəyyən etmək olar?

3. Olgun və ağıllıyı göstər. Onların bir-birindən fərqi izah et.

a b c d

4. Kağız iş nümunələrində animalistika janrına aid olanı müəyyən et.

5. Rəssam əsərində hansı fərqi izah et.

Tofiq Nəziqov: "Muğam"

Zəkir Əhmədov: "Muğam"

ÖYÜNÜ YOXLA
4-cü bölmə üzrə

Əsərlərin nağıllara çəkdiyi rəsmlər necə adlanır?

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

2. Nağıllardakı xeyrişah obrazlar haqqında nə deyə bilərsiniz?

3. Nağıl nümunələri arasında butanı müəyyən et.

4. Gördüyün əşyaların hansı tullantılardan hazırlandığını müəyyən et.

ÖYÜNÜ YOXLA
2-ci bölmə üzrə

1. Əşyaları üzərində nağılları müəyyən et:

*Nəziq nağılları

*Həndəsi nağılları

1 2 3 4

2. Qablar hansı materialdan hazırlanmışdır?

3. Əşyaların simmetrik olanı sadəlaşdır.

4. Rəssam əsərində janrı ardıcılığa əsasən müəyyən et:

manzara → natüramorfi → süjetli əsər → portret

1 2 3 4

5. Hər bir rəssam əsərinə ilham qaynağıdır. Bu sualları əsərlərin məzmununa əsasən cavablandır.

1. Davud Kazımov əsərində kimin təsviri vardır? (S. Vurğun; insan)

2. İnsanın öz özliyi, xarakter, əhvalı təsvir olunan əsərlər necə adlanır? (portret)

ÖYÜNÜ YOXLA
3-cü bölmə üzrə

1. Rəssamların əsərində Novruz bayramının əsas xüsusiyyətləri haqqında danış.

Büyükbaş Nəziqov: "Novruz"

Elmira Şahmurova: "Novruz hazırlığı"

2. Əsərlərdə təsvir edilən insanın janrını əldə etdir?

3. Rəssamlar daha çox isti və ya soyuq rənglərdən istifadə etmişlər?

4. Verilmiş şəkillər arasında yaz fəslinə aid olanı müəyyən et:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

MƏNBƏLƏR

1. Ümumtəhsil məktəblərinin I–IV sinifləri üçün fənn kurikulumları. Bakı, “Təhsil”, 2008.
2. С.Нәсənzadə, Е.Насински. Айна – Uşaq Ensiklopediyası. EXXON MMM. “İncəsənətin misilsiz sərvəti”, Bakı. “Ayna Mətbuat evi”, 1999.
3. Ə.R.Salamzadə, K.M.Məmmədzadə. “Şəki xanlarının sarayı”. Bakı, “Elm”, 1986.
4. A.Nəbiyev. “Novruz” (folklor materialları). Bakı, 1989.
5. S.A.Zamanlı. “Novruz” (Azərbaycan Respublikasının milli bayramları, tarixi günləri, metodik tövsiyələr). Bakı, 1999.
6. Автор-составитель: М.Наджафов. “Живопись Азербайджанской ССР, 1960. “Советский художник”, Москва, 1976 г.
7. “Искусство Советского Азербайджана. Живопись. Графика. Скульптура”. Москва, “Советский художник”.
8. Лятиф Керимов. “Азербайджанский ковер”. Издательство “Гянджлик”, Баку, 1983, том 2.
9. “Художественные сокровища музеев Москвы”. Издательство “Советский художник”, 1978.
10. М.К.Преттье и А. Капальдо. “Творчество и выражение”, том 2. Москва, “Советский художник”, 1985.
11. И.В.Раздобреева, И.Левитан. Серия “Русские художники”. Издательство “Аврора”, Ленинград, 1971.
12. “Детская энциклопедия”, том 12. Издательство “Педагогика”, Москва, 1977.
13. А. М.Лавров. “Школа. Учитель. Искусство”. Москва, “Просвещение”, 1981.
14. Э.М.Белютин. “Основы изобразительной грамоты”. Издательство “Советская Россия”, Москва, 1961.
15. “Рисунок и живопись” том 1. Государственное издательство “Искусство”. Москва, 1961.
16. “Энциклопедический словарь юного художника”. Москва, “Педагогика”, 1983.
17. И.Воейкова. “Искусство и быт”. Сборник, выпуск 3. Издательство “Советский художник”, Москва.

BURAXILIŞ MƏLUMATLARI

Təsviri incəsənət – 2
Ümumtəhsil məktəblərinin 2-ci sinfi üçün
Təsviri incəsənət fənni üzrə dərsliyin
metodik vəsaiti

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər: **Yeganə Qələndar qızı Cəlilova**
Kəmalə Əhməd qızı Cəfərzadə

Nəşriyyat redaktoru **Kəmalə Abbasova**
Texniki redaktor **Zeynal İsayev**
Dizayner **Taleh Məlikov**
Korrektor **Aqşin Məsimov**

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi:

© **Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi – 2021**

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi 5,6. Fiziki çap vərəqi 10. Səhifə sayı 64.
Kağız formatı 57x82 1/8. Tiraj 7514. Pulsuz. Bakı – 2021

“BAKİ” nəşriyyatı
Bakı, AZ 1001, H.Seyidbəyli küç. 30